

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะ
การสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย

การค้นคว้าอิสระ เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะ
การสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย

การค้นคว้าอิสระ เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษา และหัวหน้าภาควิชาการบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

(รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาอุตตระกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทรแดง ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาเติมเต็ม และชี้แนะแนวทางในการทำงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ทั้งนี้ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ หัวหน้าภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาบุตรตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตา เอาใจใส่ และเสียสละเวลาอันมีค่า ให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดมา นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผู้ทรงคุณวุฒิในที่กรุณาให้แนวคิดและแนะนำเพิ่มเติมจนทำให้ การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความถูกต้องและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณา ให้คำแนะนำ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เป็นอย่างดีในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ถูกต้อง และสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครูโรงเรียนบ้านสวนวิทยาคมทุกท่าน ที่สนับสนุนให้ กำลังกับผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ตลอดจนนักเรียนทุกคน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน การเก็บรวบรวมข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ที่ดูแลการทำวิจัย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรทุกท่าน พี่ เพื่อน และน้อง ๆ ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและให้กำลังใจตลอดมา

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัวของผู้วิจัย ที่ห่วงใยเป็นกำลังใจและสนับสนุน การศึกษาแก่ผู้วิจัย ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ คุณค่า และคุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา คุณครูคณาจารย์ และ สถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชามีส่วนร่วมในการวางรากฐานทางการศึกษา อบรมและ ให้การสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

มยุรฉัตร ขวัญแย้ม

ชื่อเรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย
ผู้วิจัย	มยุรฉัตร ขวัญแย้ม
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุฒระกุล
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สาขาวิชาสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2567
คำสำคัญ	กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน, เมืองโบราณบางพลี, ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ตามวิธีดำเนินการวิจัย ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม ราษฎรชาวบ้าน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางพลี เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการผจญภัยเมืองโบราณบางพลี 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 7 ด้าน ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนในปัจจุบันที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ขาดการสร้างองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ขาดทักษะด้านการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ผู้สอนใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเดิมขาดความหลากหลาย ทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย มาพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการดำเนินงานพบว่า นักเรียนมีทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เพิ่มสูงขึ้น จากการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง “การผจญภัยเมืองโบราณบางซ่ง” กิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้จริง เกิดความสนุกสนาน ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม มีการวางแผนเป็นขั้นตอน มีความคิดสร้างสรรค์ เนื้อหาที่ได้รับมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ และถ่ายทอดออกมาเป็นชิ้นงานตามความถนัดและความสนใจของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ แสดงถึงมุมมองทางประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง

Title	LEARNING ACTIVITIES BASE ON THE BANG KHLANG CITY TO DEVELOP HISTORICAL COMMUNICATION SKILLS
Author	MAYURACHAT KHANYAM
Advisor	Associate Professor Wasin Panyawuttakul, Ph.D.
Academic Paper	Independent study, M.Ed. in Social Studies, Naresuan University, 2024
Keywords	Learning activities base on the Bang Khlang City, Base-Based learning Resources, Historical Communication skill

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) study the current conditions and challenges of history learning activities on the topic of the Sukhothai Kingdom among Grade 7 students in the Chao Ram Educational Network, Sukhothai Province, and 2) develop learning activities using the ancient city of Bang Khlang as a learning resource to enhance historical communication skills among Grade 7 students. This study follows a qualitative research approach, with the research site being Ban Suan Witthayakhom School, Ban Suan Subdistrict, Mueang District, Sukhothai Province. The sample group, selected through purposive sampling, consists of 30 participants, including Grade 7 students from Ban Suan Witthayakhom School, history teachers, Grade 7 students from the Chao Ram Educational Network, local scholars, municipal officers from Bang Khlang Subdistrict, and the abbot of Wat Bot Temple. The research tools used in the study include 1) the "Adventure in the Ancient City of Bang Khlang" activity set, 2) in-depth interview guidelines, and 3) participant observation forms. Data were analyzed using descriptive analysis. The research findings indicate that both groups of participants shared the view that the current history learning activities do not align with students' needs. The existing teaching methods lack historical knowledge construction, fail to develop historical communication skills, and rely on traditional, unvaried teaching approaches, leading to students' lack of interest in history. This study aimed to develop a set of learning activities based on the city of Bang Klang as a learning resource to

enhance historical communication skills among Grade 7 students. The development was grounded in an analysis of the current conditions and challenges in teaching the topic “The Sukhothai Kingdom” in history classes. The implemented activity set, titled “Adventure in the Ancient City of Bang Klang” significantly improved students’ historical communication skills. The activities emphasized Active Learning, allowing students to gain direct experience from real-world historical sites. They engaged in collaborative group work, followed step-by-step planning, and developed creative thinking. The content was historically accurate, and students were able to integrate their knowledge and experiences into meaningful historical understanding. They expressed their learning through creative projects that reflected their individual interests and perspectives, demonstrating a true comprehension of historical viewpoints.

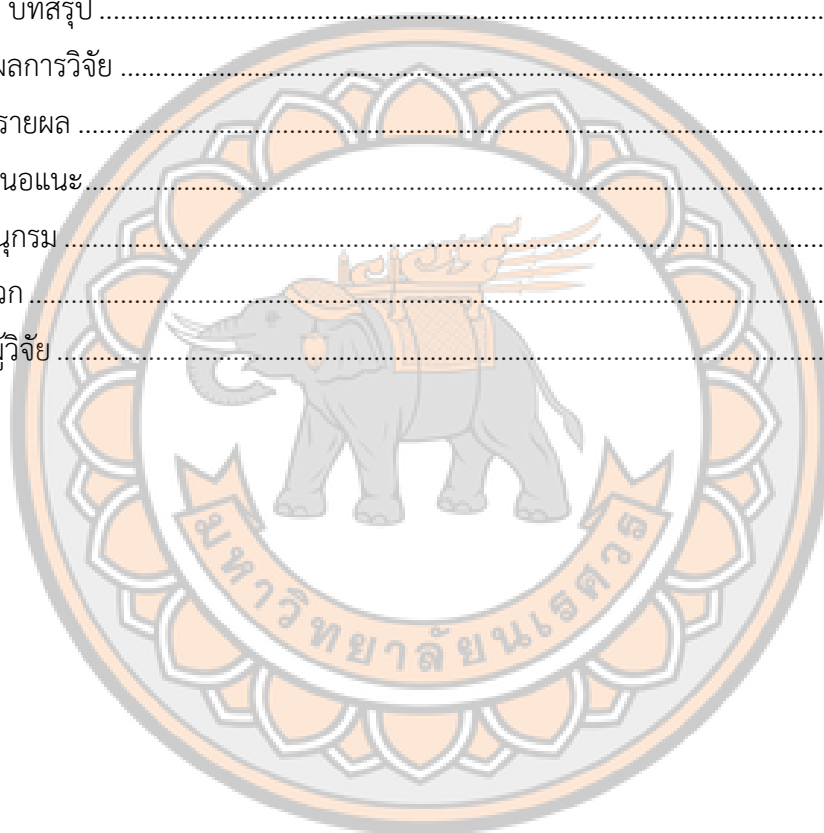

สารบัญ

หน้า

ประกาศคุณูปการ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตงานวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ของงานวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ปรัชญาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	13
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา และวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระประวัติศาสตร์.....	23
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน.....	28
เมืองโบราณบางพลี.....	35
การสื่อความหมาย.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	50
วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม.....	50

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	53
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	58
วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย	58
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณ บางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	67
บทที่ 5 บทสรุป.....	92
สรุปผลการวิจัย	92
อภิปรายผล	98
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	105
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 4.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	24
ตาราง 2 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 4.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	25
ตาราง 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักร สุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม.....	55
ตาราง 4 กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะ การสื่อ ความหมายทางประวัติศาสตร์.....	56
ตาราง 5 สรุปขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย.....	57

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน	34
ภาพ 2 องค์ประกอบของการสื่อความหมาย.....	40
ภาพ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	49
ภาพ 4 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาล ตำบลบางช้าง อำเภอสรรคโลก จังหวัดสุโขทัย	68
ภาพ 5 การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลบางช้าง อำเภอสรรคโลก จังหวัดสุโขทัย	69
ภาพ 6 การสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ ตำบลบางช้าง อำเภอสรรคโลก จังหวัดสุโขทัย	69
ภาพ 7 ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางช้าง”	71
ภาพ 8 แผนผังกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางช้าง”	71
ภาพ 9 คำชี้แจง ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางช้าง”	72
ภาพ 10 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางช้าง”	72
ภาพ 11 ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง.....	73
ภาพ 12 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 1.....	73
ภาพ 13 ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์.....	74
ภาพ 14 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 2.....	74
ภาพ 15 ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตื่อ.....	75
ภาพ 16 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 3.....	75
ภาพ 17 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 4.....	76
ภาพ 18 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 5.....	76
ภาพ 19 สำรวจแหล่งเรียนทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสุโขทัย.....	77
ภาพ 20 ผู้เรียนเริ่มทำกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางช้าง”	77
ภาพ 21 ผู้เรียนทำภารกิจ ที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง.....	77
ภาพ 22 ผู้เรียนทำภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์.....	78
ภาพ 23 ผู้เรียนทำภารกิจที่ 3 วัดเขาเตื่อ.....	78
ภาพ 24 ผู้เรียนทำภารกิจที่ 4 ตึกดาหุนปางแห่งความหวัง	78
ภาพ 25 ลานอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง	79
ภาพ 26 ไหว้อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง	79
ภาพ 27 ครูและนักเรียนไหว้อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง	79

ภาพ 28 บรรยากาศซากวิหารเก่าบริเวณหน้ามณฑป	80
ภาพ 29 บรรยากาศบริเวณหน้าโบสถ์เก่า	80
ภาพ 30 หลวงพ่อขาวเนรมิต (พระพุทธรูปสุริย์มงคลพลญาณ).....	80
ภาพ 31 ภาพถ่ายครูและนักเรียนบริเวณหน้ามณฑป	81
ภาพ 32 บรรยากาศบริเวณหน้ามณฑป	81
ภาพ 33 บรรยากาศบริเวณโบสถ์หลังใหม่.....	81
ภาพ 34 บรรยากาศเส้นทางการเดินทางวัดเขาเตื่อ.....	82
ภาพ 35 บันไดทางขึ้นวัดเขาเตื่อ จำนวน 145 ขั้น.....	82
ภาพ 36 มณฑปวัดโบสถ์.....	83
ภาพ 37 พระพุทธรูปนาคปรก ภายในมณฑปวัดโบสถ์	83
ภาพ 38 พระพุทธรูปนาคปรก บริเวณหน้ามณฑป	83
ภาพ 39 บรรยากาศการนำชมมณฑป วัดโบสถ์.....	84
ภาพ 40 บรรยากาศทางเข้าวัดเขาเตื่อ	84
ภาพ 41 บรรยากาศการเดินขึ้นบันไดทางขึ้นวัดเขาเตื่อ จำนวน 145 ขั้น.....	84
ภาพ 42 แผนที่เมืองบางขลัง แสดงตำแหน่งกลุ่มโบราณสถานและลำน้ำสำคัญ.....	85
ภาพ 43 ตอนสักการะอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง.....	87
ภาพ 44 ตอนวัดโบสถ์.....	87
ภาพ 45 ตอนวัดเขาเตื่อ.....	88
ภาพ 46 ตอนหุ่นฟางแห่งความหวัง	88
ภาพ 47 ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง”	94
ภาพ 48 ผลการดำเนินการวิจัย.....	97

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชีวิต เพราะเป็นรากฐานสำหรับช่วยให้บุคคลสามารถก้าวไปถึงความสุขความเจริญทั้งปวง ทั้งของตนเองและส่วนรวม ผู้ที่เป็นครูจะต้องถือเป็นหน้าที่อันดับแรกที่จะต้องให้การศึกษา คือ อบรมสั่งสอนอนุชาให้ได้ผลแท้จริงทั้งในด้านวิชาความรู้ทั้งในด้านจิตใจและความประพฤติ ทั้งต้องคิดว่าที่แต่ละคนกำลังทำอยู่นี้คือความเป็นตายของประเทศ เพราะอนุชนที่มีความรู้มีความดีเท่านั้นที่จะรักษาบ้านเมืองไว้ได้" พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (สุคน ฐิริเวทย์, 2542)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2533 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการในมาตราที่ 6 การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตราที่ 8 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้านตนเองอย่างต่อเนื่อง หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตราที่ 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี

งามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไป พร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ (6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 16)

วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองเข้าใจสังคม และเข้าใจว่าปัญหาในปัจจุบันมีรากเหง้ามาจากอดีตอย่างไร และเป็นที่ทราบกันดีว่าคนในแต่ละสังคมเป็นผลผลิตของ ประวัติศาสตร์ การทำความเข้าใจประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ในอดีตที่ส่งผลกระทบมาจนถึงปัจจุบันจึง เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เราเข้าใจตัวเองและสามารถกำหนดความสัมพันธ์กับคนอื่นรวมถึงประเทศอื่น นอกจากนั้ระบบการศึกษาไทยโดยเฉพาะในระดับประถม และมัธยมศึกษาใช้วิชาประวัติศาสตร์เป็น เครื่องมือในการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม ผ่านการท่องจำจากตำราและแบบเรียน ซึ่งแฝงไปด้วยอคติ ที่ทำให้เรามองประเทศอื่นว่าด้อยกว่าทั้งที่จริงแล้วสาระสำคัญของประวัติศาสตร์คือเรียนรู้จักพินิจ เอกสารตั้งประเด็นคำถามและรู้จักศึกษาวิเคราะห์ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดและ วิพากษ์ (สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2556)

จากการรายงานการศึกษาเรื่อง "สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่ พลเมือง ประวัติศาสตร์ ศิลธรรม ศาสนา เรียงความและย่อความ" ของสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2551) โดยกระบวนการวิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสอบถามครูต้นแบบ และการจัดสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา ได้สรุปผลการศึกษาสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสาระสังคมศึกษาไว้ 7 ข้อ ดังนี้ (1) สภาพและ ปัญหาเกี่ยวกับครู ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบวิชาเอกเฉพาะทางด้านสังคมศึกษา ครูส่วนหนึ่งต้องสอน หลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ หลายระดับชั้นทำให้ไม่มีความถนัด ขาดความลุ่มลึกในเนื้อหาวิชา และ ความชำนาญในการสอน ครูมีภาระงานอื่นมาก เช่น ธุรการ การเงิน พัสดุ ครูผู้สอนขาดความรู้ความ เข้าใจในหลักสูตร ครูผู้สอนไม่ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ทั้งด้านเนื้อหาวิชา และทักษะใน การจัดการเรียนรู้ (2) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน นักเรียนไม่ให้ความสำคัญและขาดคุณลักษณะ ใฝ่เรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา โดยมองว่าเป็นวิชาง่าย ๆ อ่านเองได้ (3) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับ หลักสูตรและการบริหารจัดการการเรียนการสอน หลักสูตรไม่ครอบคลุมและไม่เหมาะสมกับ สถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษามีเนื้อหามาก ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับกลุ่มสาระสังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมค่อนข้างน้อย ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและมีทัศนคติที่ คลาดเคลื่อนว่าวิชาในกลุ่มสาระสังคมศึกษานั้น ครูคนใดก็สอนได้ (4) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัด เรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเน้นข้อมูลและสร้างความ

เข้าใจในสาระเนื้อหา แต่โดยทั่วไปก็ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายในวิชาประวัติศาสตร์ การบรรยาย การเล่าเรื่อง การใช้สื่อ เช่น วิดีทัศน์ หนังสือเรียน การเล่นเกมหรือบทบาทสมมติ การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและมีการศึกษาจากสถานที่ทางประวัติศาสตร์บ้าง (5) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน กลุ่มสาระสังคมศึกษาไม่เพียงพอและไม่สร้างความสนใจผู้เรียน ในการเรียนการสอน ครูผู้สอนใช้หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนการสอนมากเกินไป ขาดการใช้สื่อที่ทันสมัย สร้างสรรค์ และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูขาดทักษะในการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย (6) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน ยังขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะกลุ่มสาระสังคมศึกษาโดยตรง โดยเฉพาะทางด้านประวัติศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม (7) สภาพและปัญหาเกี่ยวแวดลอมอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรกมล จันทรี (2544) ที่พบว่า การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ครูส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากกว่าการสอนแบบวิธีอื่นด้วยเหตุนี้นักเรียนจึงขาดการฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองและทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

จากรายงานสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษา ในด้านของการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งผลระยะยาวทำให้นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของเนื้อหาวิชา จนบางครั้งครูผู้สอนเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจที่ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ในขณะที่โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย มีอุทยานประวัติศาสตร์สองแห่งด้วยกัน คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อีกทั้งยังมีเมืองโบราณที่มีความสำคัญเกิดขึ้นมาก่อนสมัยสุโขทัย คือ เมืองโบราณบางพลี จะเห็นได้ว่าในจังหวัดสุโขทัยมีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์หลายแห่งด้วยกัน นอกจากนั้นยังมีศิลปวัฒนธรรม ที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีตตกทอดมาจนถึงปัจจุบันให้ลูกหลานได้เรียนรู้และอนุรักษ์ไว้ เช่น เครื่องสังคโลก ระบายสุโขทัย ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งต่าง ๆ อีกมากมายที่น่าสนใจให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุโขทัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน นั่นคือผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของตน ครอบครัวและชุมชน ตามระบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงผ่านบุคคล สถานที่ และบริบททางสังคม ทำให้เกิดคุณค่าความสำคัญของสิ่งที่เล่าเรียนมา สามารถประสานความรู้จากท้องถิ่นสู่ความรู้แบบสากล สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ที่จะพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่มีหลากหลายนั้น ได้ผ่านประสบการณ์จริงจากการลงมือปฏิบัติ

ฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมทำแก้ปัญหา ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ทั้งฝึกทักษะ ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปความ และการคิด แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้ถือว่าเป็นสื่อการสอนของครูผู้สอน ครูผู้สอนเป็น เพียงที่ให้ความรู้ คำแนะนำและการให้สนับสนุน ซึ่งส่งผลให้เกิดการแสวงหาความรู้ ตลอดจน การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง, 2545, น. 270, กิ่งแก้ว อาริรักษ์, 2548, น. 118, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, น. 1) ซึ่งตรงกับที่ ดำรง บุญชู (2548, น. 28) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนดังนี้ (1) เป็นแหล่งที่รวมขององค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้าด้วย กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตนเอง (3) เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการอยากเรียนรู้ อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนานและมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย (4) ทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดได้เอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตัวเองขณะเดียวกันก็สามารถ เข้าร่วมกิจกรรม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (5) ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้และรักท้องถิ่นของ ตนเอง มองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงปัญหาในชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งจะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนทั้ง ในปัจจุบันและอนาคต

ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ (Historical Communication skill) เป็น กระบวนการวิเคราะห์และถ่ายทอดความหมายของเหตุการณ์ในอดีตโดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อช่วยให้ คนในปัจจุบันเข้าใจเหตุการณ์เหล่านั้นในบริบทของเวลาและสังคม การตีความทางประวัติศาสตร์เป็น การเชื่อมโยงระหว่างข้อเท็จจริงที่ปรากฏในอดีตกับความเข้าใจของเราในปัจจุบัน ซึ่งกระบวนการนี้ สำคัญอย่างมากในการทำความเข้าใจอดีตอย่างครอบคลุม หลักสำคัญของการสื่อความหมายทาง ประวัติศาสตร์ ได้แก่ (1) การตีความข้อมูล นักประวัติศาสตร์ต้องวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น เอกสาร, โบราณวัตถุ, จดหมายเหตุ, บันทึก หรือแม้แต่โบราณสถาน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต โดยการตีความจะไม่ใช่แค่การบอกเล่าเหตุการณ์ แต่ยังเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ สาเหตุของเหตุการณ์นั้น ๆ (2) บริบททางสังคมและวัฒนธรรม การตีความ ทางประวัติศาสตร์ต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในเวลานั้น เพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์ว่า เหตุการณ์เกิดขึ้นจากปัจจัยใดบ้าง เช่น การเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ หรือวัฒนธรรมในแต่ละยุค (3) มุมมองที่หลากหลาย การสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์อาจแตกต่างกัน ไปขึ้นอยู่กับมุมมองของนักประวัติศาสตร์ แต่ละคนอาจมีแนวคิดหรือทฤษฎีที่แตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่ การตีความที่ไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์เดียวอาจถูกตีความแตกต่างกันตามมุมมองของกลุ่ม คนต่าง ๆ (4) การสื่อสารกับผู้ฟัง การสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ไม่ได้จำกัดเฉพาะการศึกษาใน

เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสื่อสารกับสาธารณชนผ่านสื่อหลากหลาย เช่น พิพิธภัณฑสถานภาพยนตร์ สารคดี หนังสือเรียน หรือสื่อต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้คนทั่วไปเข้าถึงและเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ง่ายขึ้น (5) ความท้าทายในการตีความ หลักฐานทางประวัติศาสตร์อาจไม่สมบูรณ์หรือมีข้อมูลที่ขัดแย้งกัน การสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการที่ไม่เพียงแต่ทำให้เราเข้าใจอดีต แต่ยังทำให้เราสามารถเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันได้ และเรียนรู้จากเหตุการณ์ในอดีตเพื่อนำมาปรับใช้ในอนาคต

เมืองโบราณบางขลังเป็นเมืองที่มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน จากการปรากฏร่องรอยทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย เมืองโบราณบางขลังตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำแม่หมอกตอนกลาง ทางด้านทิศตะวันออกเชื่อมต่อกับบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำยม ในสมัยก่อนมีการตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งมีหลักฐานปรากฏว่าการดำรงชีวิตของมนุษย์มีวิถีชีวิตแบบหาเก็บของป่าเพื่อการยังชีพ มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้เป็นชุมชนเล็ก ๆ บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีการค้นพบร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีหลายประเภท ได้แก่ ขวานหิน ภาชนะดินเผา โครงกระดูกมนุษย์ ลูกปัดหิน เครื่องประดับที่ทำจากทองคำและเงิน รวมทั้งเตาถลุงเหล็ก ซึ่งแหล่งดังกล่าวตั้งอยู่ในเขต ภูเขาต้นกำเนิดน้ำแม่รำพัน และห้วยแม่กองค่าย ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองบางขลัง รวมทั้งพื้นที่อื่น ๆ ใกล้เคียงในเขตตำบลลิ้นช้าง อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย นักประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่เข้ามาศึกษา ส่วนใหญ่สันนิษฐานว่าแหล่งโบราณคดีดังกล่าวอยู่ช่วงยุคหินใหม่ ต่อเนื่องเข้าสู่ยุคเหล็ก กำหนดอายุราว 2500 ปี และความเกี่ยวสืบเนื่องถึงสมัยทวารวดีตอนต้น (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2548, หน้า 254) แต่หลักฐานร่องรอยที่พบนั้นชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่มีการลักลอบขุดหาและนำไปขายทอดตลาด

ราวพุทธศตวรรษที่ 17 -18 ชุมชนชนที่มีขนาดเล็กบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำยม และที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านเริ่มขยายใหญ่ขึ้น ได้แก่ เมืองสุโขทัยและศรีสัชนาลัย และเมืองพิษณุโลก ซึ่งชุมชนที่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเป็นชุมชนที่อยู่บนเส้นทางการค้า เกิดการขยายตัวของชุมชนที่อยู่บริเวณเส้นทางการค้าดังกล่าว จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เมืองบางขลังได้ก่อตัวเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นมา สันนิษฐานว่าบริเวณวัดโบสถ์น่าจะเป็นชุมชนเริ่มแรกของเมืองบางขลัง เมืองบางขลังอยู่ภายใต้อำนาจขอมและได้รับอารยธรรมเข้ามาดังปรากฏในโบราณสถานวัดโบสถ์ มีมณฑปล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วที่ทำจากศิลาแลง หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้านหน้ามีซากวิหาร ถัดมาเป็นสระน้ำโบราณลักษณะเป็นสี่เหลี่ยม เมืองบางขลังเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการรวบรวมไพร่พลในการขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพง ที่มีอำนาจขึ้นมาปกครองเมืองสุโขทัย จากจารึกวัดศรีชุม ในปี พ.ศ. 1792 พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดเป็นโอรสของพ่อขุนศรีนาวนำถมที่เคยครองเมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัยมาก่อน เมื่อพระองค์สวรรคต ขอมสบาดโขลญลำพงได้เข้ายึดเมืองศรีสัชนาลัยและเมืองสุโขทัย พ่อขุนผาเมืองจึงให้พระสหายพ่อขุนบางกลางหาวไปรวบรวมกำลังไพร่พลจากเมืองบางยาง มาขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงเพื่อชิงเมืองศรีสัชนาลัยและเมืองสุโขทัยคืน พ่อขุนบางกลางหาวยึดได้เมืองศรีสัชนาลัยและ

เมืองบางช้างคืน หลังจากนั้นได้ใช้เมืองศรีสัชนาลัยและเมืองบางช้างเป็นฐานกำลังในการขับไล่ ขอมสบาดโขลญลำพงที่ครองเมืองสุโขทัย แต่การสู้รบในครั้งนี้ไม่สำเร็จ ต้องไปขอให้พ่อขุนผาเมือง นำกำลังไพร่พลจากเมืองราดเข้าช่วยตีเมืองสุโขทัยอีกครั้ง และสามารถขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงได้ สำเร็จ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2548, น. 86) พ่อขุนผาเมืองอภิเษกพ่อขุนบางกลางหาวครองเมืองสุโขทัย พระราชทานนามของพระองค์คือ “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” และพระแสงขรรค์ชัยศรีให้แก่พ่อขุนบาง กลางหาว และกลับไปปกครองที่เมืองราด พ่อขุนศรีอินทราทิตย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง แห่งกรุงสุโขทัย

กล่าวโดยสรุปเมืองบางช้างเป็นเมืองร่วมสมัยกับเมืองสุโขทัย มีหลักฐานยืนยันได้ว่าเมืองบาง ช้างเป็นเมืองโบราณบางช้าง เพราะมีชื่อเมืองบางช้าง ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ศิลาจารึกหลักที่ 2 ศิลาจารึกหลักที่ 3 เอกสารราชการต่าง ๆ เป็นเมืองที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ แหล่ง ผลิตผลผลิตทางการเกษตร และในปัจจุบันได้หลงเหลือร่องรอยโบราณสถาน โบราณวัตถุให้ด้ศึกษา เรื่องราวของประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางช้างให้แก่ประชาชนรุ่นหลังสืบต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญเป็นอย่างยิ่งของวิชาประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะ เนื้อหาในรายวิชาประวัติศาสตร์ มัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเรื่องอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งโรงเรียนบ้านสวน วิทยาคมก็ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ใกล้กับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญทั้งสามแห่ง คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และเมืองโบราณบางช้าง ผู้วิจัยจึงเห็น ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางช้างเป็นฐานเพื่อพัฒนา ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการรับรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของเมืองโบราณบางช้างเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนัก ความสำนึกรักบ้านเกิดตนเอง อีกทั้งยัง ถ่ายทอดสำนึกรักบ้านเกิดของจังหวัดสุโขทัยสืบต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม เป็นอย่างไร
2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางช้างเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะ การสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม

2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม โดยเนื้อหาที่ศึกษาครอบคลุมดังต่อไปนี้

- 1.1.1 ด้านผู้สอน
- 1.1.2 ด้านผู้เรียน
- 1.1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้
- 1.1.4 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
 - 1) สิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนรู้
 - 2) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดเรียนรู้
- 1.1.5 ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้
- 1.1.6 ด้านการวัดและประเมินผล
- 1.1.7 ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้

1.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2.1 ศึกษาองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางพลี ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลี

1.2.2 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

- 1) ด้านผู้เรียน
- 2) ด้านผู้สอน
- 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

1.2.3 การพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย

2.1.1 กลุ่มผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถบอกถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนได้อย่างตรงจุด โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) เป็นข้าราชการครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หรือสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์
- 2) มีประสบการณ์การสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์
- 3) ต้องสอนอยู่ในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม ในโรงเรียนดังต่อไปนี้ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม โรงเรียนบ้านด่านลานหอยวิทยา โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม โรงเรียนลิไทพิทยาคม และโรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์

2.1.2 กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ได้แก่

- 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม จำนวน 1 คน
- 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านด่านลานหอยวิทยา จำนวน 1 คน
- 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม จำนวน 1 คน
- 4) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนลิไทพิทยาคม จำนวน 1 คน
- 5) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์ จำนวน 1 คน

2.2 กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน

2.2.1 กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Base Selection) เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อาณาจักรสุโขทัย เรื่อง การตั้งถิ่นฐานก่อนอาณาจักรสุโขทัย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

1) กลุ่มผู้ให้ความรู้

1.1) เจ้าอาวาส วัดโบสถ์ ตำบลเมืองบางพลี อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Base Selection) เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลี สามารถให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์

ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง และมีความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานโบราณวัตถุภายในพื้นที่เมืองโบราณบางขลัง จำนวน 1 รูป

1.2) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางขลัง ตำบลบางขลัง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Base Selection) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุด เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบเมืองบางขลัง จำนวน 1 คน

1.3) ประชาชนชาวบ้านในเขตตำบลบางขลัง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Base Selection) เนื่องจากเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความรู้ ประสบการณ์เข้าใจความเป็นมาของเมืองบางขลังจากในอดีตจนถึงสภาพในปัจจุบัน และสามารถเล่าความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลังได้

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

3.1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยงานวิจัยนี้ศึกษาโรงเรียนบ้านสวนวิทยาคมเพราะเป็นโรงเรียนของผู้วิจัยและพบปัญหาที่นักเรียนอาศัยอยู่ในจังหวัดสุโขทัย แต่ไม่ค่อยรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดสุโขทัยที่มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์หลายแห่งด้วยกัน

3.2 เมืองโบราณบางขลัง ตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย โดยงานวิจัยนี้ศึกษาพื้นที่เป้าหมายคือเมืองโบราณบางขลัง ซึ่งแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง ได้แก่ วัดโบสถ์ วัดเขาเตี้ย และอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และพ่อขุนผาเมือง

4. ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล พฤษภาคม 2567 - พฤษภาคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลการเรียนรู้หรือมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ผู้สอนเป็นผู้กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาวิชา และบริบท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด เกิดองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

2. เมืองโบราณบางขลัง หมายถึง เมืองอยู่ตรงกลางระหว่างเมืองศรีสัชนาลัยกับเมืองสุโขทัย เป็นเมืองที่ร่วมสมัย ศรีสัชนาลัย สุโขทัย (ก่อนพ่อขุนศรีอินทราทิตย์) เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญปรากฏอยู่ในจารึกวัดศรีชุม ว่าเมืองบางขลังหรือบางขลัง พ่อขุนผาเมืองร่วมกับพ่อขุนบางกลางหาว นำไพร่พลจากเมืองบางยางกับเมืองรัต พ่อขุนบางกลางหาวยึดเมืองศรีสัชนาลัยได้ และพ่อขุนผาเมืองยึดได้เมืองบางขลัง จากนั้นพ่อขุนบางกลางหาวใช้เมืองบางขลังและเมืองศรีสัชนาลัยเป็นฐานกำลัง

สู้รบกับขอมสบาดโขลญลำพงตีเมืองสุโขทัยคืนแต่ไม่สำเร็จ จึงร้องขอให้พ่อขุนผาเมืองรวบรวมไพร่พลยกทัพไปตีสุโขทัย และขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงจนสำเร็จ ตั้งพ่อขุนบางกลางหาว เป็นพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ครองสุโขทัย ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง

3. การสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ (Historical Communication) หมายถึง การนำเสนอ ถ่ายทอดและเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และอธิบายความหมายหรือเรื่องราวของเหตุการณ์ในอดีตให้กับผู้คนในปัจจุบัน โดยอาจอาศัยวิธีการหรือเครื่องมือหลายรูปแบบ เช่น เอกสารประวัติศาสตร์, พิพิธภัณฑ์, อนุสรณ์สถาน, งานวิจัยทางวิชาการ, สื่อมวลชน หรือสื่อดิจิทัล รวมถึงการนำเสนอผ่านภาพยนตร์ ละคร และงานศิลปะอื่น ๆ

4. ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ (Historical Communication Skills) ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ แนวคิดหรือมุมมองทางประวัติศาสตร์ ไปยังผู้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยวิธีการและสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความคิดเชื่อมโยงกับอดีต ซึ่งทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ประกอบไปด้วย ทักษะการวิเคราะห์และตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ทักษะการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์ ทักษะการสื่อสารด้วยวิธีการต่าง ๆ ทักษะการนำเสนอและอธิบาย และทักษะการเขียน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีบทบาทสำคัญสำหรับทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

5. อาณาจักรสุโขทัย หมายถึง รัฐในอดีตรัฐหนึ่ง ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำยม สถาปนาขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 ในฐานะที่เป็นสถานการค้าของละโว้ หลังจากนั้นราวปี 1782 พ่อขุนบางกลางหาวและพ่อขุนผาเมืองได้ร่วมกันยึดอำนาจจากขอมสบาดโขลญลำพงเป็นผลสำเร็จ และได้สถาปนาเอกราชให้รัฐสุโขทัยเป็นอาณาจักรสุโขทัย มีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช หลังจากนั้นก็ประสบปัญหาทั้งภายในภายนอก จนต่อมาถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา

6. แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่หรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาความรู้ ความสามารถ หรือทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยสามารถเป็นได้ทั้งแหล่งข้อมูล สถานที่จริง สื่อการเรียนการสอน หรือสภาพแวดล้อมเสมือน ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้เพื่อค้นคว้า ศึกษา และเรียนรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ครูผู้สอน ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย ในการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา

2. ผู้เรียน ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย

3. สถานศึกษา นำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียน สหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
2. แนวคิดการจัดการศึกษาบนแหล่งเรียนรู้
3. ทฤษฎีทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)
4. แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระประวัติศาสตร์

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
2. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระประวัติศาสตร์
3. กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

1. ความหมายของแหล่งเรียนรู้
2. ประเภทของแหล่งเรียนรู้
3. ความสำคัญและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้
4. แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

เมืองโบราณบางพลี

1. ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลี
2. แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลี

การสื่อความหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ปรัชญาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) หรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่มองว่าการเรียนรู้แบบเดิมถือว่าไม่ได้เป็นการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ต้องเป็นการสอนให้เด็กได้เรียนรู้เอง คิดเอง เด็กและครูจะเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้ง 2 ฝ่าย โดยที่ต่างฝ่ายต่างเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

งานวิจัยนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้เน้นการศึกษาปัจจัยภายใน นั่นคือ สิ่งเร้า ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ หรือกระบวนการรู้คิด กระบวนการคิด (cognitive processes) ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ จากผลการศึกษา พบว่าปัจจัยภายในมีส่วนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของนักเรียน

ปรัชญาการสร้างความรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ได้รับอิทธิพลมาจากการการศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ของ Piaget โดยเฉพาะในช่วงปลาย ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา เมื่อโลกอยู่ในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำเต็มไปด้วยคนเห็นแก่ตัว แข่งขันชิงดีชิงเด่นกันประกอบกับการเลือกเรียนวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นที่สูงลดน้อยลงจึงทำให้แต่ละประเทศมุ่งมั่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์พิจารณาหาแนวทางของการศึกษาใหม่ทำให้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความรู้ (Constructivism) ได้รับความสนใจโดยเฉพาะผลการศึกษาของ Piaget ดังนั้นเมื่อก้าวถึง Constructivism จึงมักเรียกกันว่าทฤษฎี Constructivism ของ Piaget บุปผชาติ ทัพพิกรณ์ (2540, น. 2)

เทอดชัย บัวผาย (2559) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อในการแปลความหมายของเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำข้อมูล นอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมองแล้ว ยังเป็นกระบวนการทางสังคมด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป หลักการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of knowledge construction) เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้าง

ความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรมให้ เกิดขึ้น ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุม ตนเองในการเรียนรู้ บทบาทของครูจะเป็นผู้ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล การประเมินควรใช้วิธีการที่หลากหลาย การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมหรืองานในบริบทจริงด้วย ซึ่งในกรณีที่จำเป็นต้องจำลองของจริงมา ก็สามารถทำได้ แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในโลกความจริงด้วย

ทิสนา แคมมณี (2550) ได้รวบรวมทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

Piaget (1972, pp. 1-12) กล่าวว่า คนทุกคนจะมีพัฒนาการเรียนรู้ไปตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม วุฒิภาวะ และกระบวนการพัฒนาความสมดุลของบุคคลนั้น

Vygotsky (1978, pp. 90-91) กล่าวว่า การให้ความช่วยเหลือชี้แนะแก่เด็ก ซึ่งอยู่ในลักษณะของassisted learning หรือ scaffolding เป็นสิ่งสำคัญมากเพราะสามารถช่วยพัฒนาเด็กให้ไปถึงระดับที่อยู่ในศักยภาพของเด็กได้

Devries (1992, pp. 3-6) กล่าวว่า การเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้เปลี่ยนไปเป็นการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ คือการเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนจาก instruction ไปเป็น construction คือเปลี่ยนจากการให้ความรู้ ไปเป็นการให้ผู้เรียนสร้างความรู้

อชรา เอ็บสุสิริ (2549) กล่าวว่า เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูล นอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมองแล้ว ยังเป็นกระบวนการทางสังคมด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (process of knowledge construction) เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรมให้เกิดขึ้น ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ บทบาทของครูจะเป็นผู้ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก

และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล การประเมินควรใช้วิธีการที่หลากหลาย การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมหรืองานในบริบทจริงด้วย ซึ่งในกรณีที่จำเป็นต้องจำลองของจริงมา ก็สามารถทำได้ แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในโลกความจริงด้วย

สุรางค์ โค้วตระกูล (2556, น. 61) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) คิดค้นโดย วีก็อตสกี (Vygotsky) เป็นนักจิตวิทยาชาวรัสเซียที่ได้รับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา ในสมัยเดียวกับเพียเจต์ (Piaget) ผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับกันในประเทศรัสเซีย และเริ่มเผยแพร่สู่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเมื่อได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ. 1962 ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 โคซูลิน (Kozulin) ได้แปลและปรับปรุงหนังสือของวีก็อตสกี อีกครั้ง เป็นผลทำให้มีผู้นิยมนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย

Diver, & Bell (1986, pp. 443-456) กล่าวว่า จุดเน้นของทักษะการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructivism ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เท่านั้นแต่ยังขึ้นอยู่กับความรู้เดิมของผู้เรียน
2. การเรียนรู้ คือ การสร้างความหมาย ความหมายที่สร้างขึ้นโดยผู้เรียน จากสิ่งที่ผู้เรียนเห็นหรือได้ยินอาจเป็นไปตามจุดหมายของผู้สอน ความหมายของผู้เรียนที่สร้างขึ้นได้รับผลกระทบอย่างมากจากความรู้เดิมของผู้เรียนที่มีอยู่
3. การสร้างความหมายเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และผู้เรียนเป็นผู้กระทำการนั้นเอง ในสถานการณ์เรียนรู้ ผู้เรียนจะตั้งสมมติฐานตรวจสอบและอาจเปลี่ยนแปลงสมมติฐานในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์และผู้อื่น
4. ความหมายที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจะได้รับการตรวจสอบและอาจจะได้การยอมรับหรือปฏิเสธ
5. ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองในการสร้างความตั้งใจในการทำงาน การดึงความรู้ที่มีอยู่มาสร้างความหมายใหม่แก่ตนเอง
6. มีแบบแผน ของความหมายที่ผู้เรียนสร้างขึ้น จากประสบการณ์โลกเชิงกายภาพและภาษาธรรมชาติที่มีความหมายเดียวกันในเชิงนามธรรม

ธนาธิป พรกุล (2544, น. 15-18) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างความรู้ด้วยตนเองนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. ความรู้เดิมของผู้เรียน ทุกคนย่อมมีความรู้ติดตัวมา และความรู้นั้นมีคุณค่าที่จะนำมาใช้เป็นพื้นฐานเชื่อมโยงกับสิ่งที่จะศึกษาใหม่

2. จุดมุ่งหมายของผู้เรียน ผู้เรียนควรมีเป้าหมาย หรือมีความต้องการเรียนรู้อะไรจึงจะทำให้มีความพยายามหาแนวทางไปสู่เป้าหมาย

3. ข้อมูลเฉพาะที่เป็นเรื่องใหม่ ได้แก่ ข้อเท็จจริง ประสบการณ์ และความรู้สึก

4. ประสบการณ์เพิ่มเติมที่ท้าทาย คือ ขยายความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้เดิม เพราะความรู้ใหม่ทำการยืนยัน ปฏิเสธ หรือขยายความสิ่งที่เขากำลังคิดอยู่

5. กระบวนการสร้างความเข้าใจ หรือกระบวนการทางสติปัญญา ที่ผู้เรียนใช้ค้นหาวิธีนำข้อมูลใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิม โดยที่ผู้เรียนต้องตั้งคำถามกับตัวเอง มีการไตร่ตรองได้ทำการอภิปรายกับผู้อื่น มีข้อโต้แย้งแล้วจึงลงข้อสรุป

จากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) สามารถสรุปได้ว่า เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์ เป็นกระบวนการทางด้านสติปัญญาและกระบวนการทางด้านสังคมควบคู่กัน การสอนให้ได้รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยการใช้ประสบการณ์ ต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศทางสังคมให้เกิดขึ้น ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล การประเมินควรใช้วิธีการที่หลากหลาย การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมหรือการประเมินตามสภาพจริง

2. แนวคิดการจัดการศึกษาบนแหล่งเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาบนแหล่งเรียนรู้จากนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

ปฏิญญา ไตรพรหม (2552) ได้ให้ความหมายว่า ศูนย์รวมความรู้ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญแหล่งเรียนรู้จึงอาจเป็นไปได้ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นได้ทั้งบุคคล สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งครอบคลุมความหมายของแหล่งเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคลากร แหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนใช้เป็นแหล่งสื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2556) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สร้างความรู้ ความคิดวิชาการ และประสบการณ์ อันประกอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องหมวดวิชา ห้องคอมพิวเตอร์ ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ

สวนหนังสือ ฯลฯ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ ห้องสมุดประชาชน อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา วัด ครอบครัว ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชน ฯลฯ

กรมวิชาการ (2543) ได้นิยามความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) แหล่งเรียนรู้เป็นสิ่งที่มิอยู่ในสังคมรอบตัว ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ที่ทำให้คนในสังคม เกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ศศิธร เขาวรัตน์ (2544) การเรียนรู้โดยอาศัยแหล่งเรียนรู้เป็นฐาน เป็นเทคนิคการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้เนื้อหาและการใช้สารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยอาศัยการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. เน้นบทบาทผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. คำนึงถึงความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมุ่งพัฒนาผู้เรียนตามระดับความถนัด ความสนใจ ประสบการณ์ รูปแบบการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน
3. เน้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติผู้สอนและบรรณารักษ์ร่วมกันกำหนดเนื้อหา ทักษะ การรับรู้สารสนเทศ สำรวจแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งเรียนรู้ และสารสนเทศที่ต้องการ รวมทั้งวิธีการค้นหาและการเก็บรวบรวมสารสนเทศ
4. บูรณาการทักษะการคิดขั้นสูงกับการเรียนรู้จากกระบวนการสืบเสาะและการเรียนรู้จากปัญหาหรือบูรณาการศาสตร์สาขาต่าง ๆ
5. เน้นการผลิตผลงานหรือสิ่งที่เกิดจากการพัฒนาการคิด
6. เปลี่ยนบทบาทผู้สอนกับบรรณารักษ์ เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำแหล่งเรียนรู้ วิธีการสืบค้นและรวบรวมสารสนเทศ กระบวนการเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

สมุน อมรสิวัฒน์ (2544, น. 25) จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไป ที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภิภุสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ สถานที่ราชการ หอสมุด ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก พังนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้านดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

จากแนวคิดการจัดการศึกษาบนแหล่งเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่า เป็นแนวทางการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายในสังคมรอบตัวมีทั้งสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคลากร แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ วิชาการและประสบการณ์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง และมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

3. ทักษะทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)

วีรลักษณ์ คาล่า (2558, น. 9) กล่าวว่า ความหมาย ของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นวลีที่ได้ถูกกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการทำงานเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคนี้เพื่อหวังให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการเรียนรู้ กล่าวคือ เป็นการสร้างการเรียนรู้ผ่านทักษะที่มีลักษณะของการศึกษาวิจัยในเชิงบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skill, 2011) ได้ให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะสำคัญที่นักเรียนพึงมีเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต

วิจารณ์ พานิช (2555, น. 18-19) ได้ให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะการดำรงชีวิตที่คนในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องเรียนรู้ ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธนานันต์ เต็งจาริกชัย (2565) กล่าวว่า ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตการดำรงชีพของประชาชนในสังคม ซึ่งกล่าวได้ว่า ครูต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็น ซึ่งเป็นผลที่มาจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น ปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว ซึ่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21ST Century Skill)” ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21

วรรณกรรมด้านการศึกษาร่วมสมัยชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่าทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองและการทำงานในศตวรรษที่ 21 บางทักษะแม้จะมีลักษณะถาวร กล่าวคือมีความสำคัญมาในทุกยุคทุกสมัย ไม่ใช่เฉพาะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะ 4C คือ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) และการทำงานเป็นทีม (Collaboration) แต่ทักษะเหล่านี้มีลักษณะเปลี่ยนไปในโลกยุคดิจิทัล รวมถึงทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นสิ่งที่ “ต้อง” มีมากกว่า “น่าจะ” มี ขณะที่บางทักษะถือเป็นทักษะชุดใหม่ที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ เช่น ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technologie ICTs) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน ซึ่งสามารถสรุปว่าเหตุผล 3 ประการ ว่าเหตุใดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ นั่นคือ รูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2556, น. 13)

ทักษะสำคัญที่ผู้เรียนควรมี ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ การอ่าน (Reading), การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือ (Collaboration) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ เช่น ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี โดยทักษะด้านสารสนเทศและเทคโนโลยี ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐาน

ด้านสารสนเทศ ความรู้พื้นฐานด้านสื่อ และความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร (ICT) ซึ่งสอดคล้องกับสภระณะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

จากทฤษฎีทักษะในศตวรรษที่ 21 (21ST Century Skill) สามารถสรุปได้ว่า เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบันเพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะเหล่านี้รวมถึงทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ (3R) และทักษะที่สำคัญในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การคิด วิจาร์ณ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม (4C) นอกจากนี้ยังมีทักษะด้านสารสนเทศและเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ ทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง แต่ยังทำให้สามารถพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นโค้ชและผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21

4. แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) เป็นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful Learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเองใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย

4.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถาม อภิปรายร่วมกันผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

4.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

4.2.1 Active Learning ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจาร์ณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงและการใช้วิจาร์ณญาณในการคิดและการตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับ

ทิศทางการเรียนรู้ค้นหาสไตล์การเรียนรู้ของตนเองสู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง (Metacognition) เพราะฉะนั้น Active Learning จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher order thinking) ในการมีวิจารณ์ญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ตัดสินใจ และการสร้างสรรค์

4.2.2 Active Learning สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม

4.2.3 Active Learning ทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวย ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูเตรียมไว้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนเลือกเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความถนัดของตนเอง เกิดความรับผิดชอบและทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ

4.2.4 Active Learning ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียนและตัวครู เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) สอดรับกับแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เพื่อแสดงออกถึงตัวตนและศักยภาพของตนเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนักที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการ กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งเหล่านี้จะทำให้ครูเกิดทักษะในการสอนและมีความเชี่ยวชาญในบทบาท หน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นการพัฒนาดน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกัน

4.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
4. เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิดวิเคราะห์และประเมินค่า
5. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
6. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ และการสรุปของผู้เรียน
7. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

จากลักษณะการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังกล่าว จึงควรมีกระบวนการจัดการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหาและการนำ
2. จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
3. จัดให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน สร้างร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
5. จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงานและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการกิจต่าง ๆ
6. จัดกระบวนการเรียนที่สร้างสภาวะในให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
8. จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร หรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอด
9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง
10. จัดกระบวนการสร้างความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน

4.4 ลักษณะกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้เชิงรุก

- 4.4.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ลดบทบาทการสอนและการให้ความรู้โดยตรง แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างองค์ความรู้ และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 4.4.2 กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้นำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า คิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ พัฒนาทักษะกระบวนการคิดไปสู่ระดับที่สูงขึ้น
- 4.4.3 กิจกรรมเชื่อมโยงกับนักเรียน กับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ
- 4.4.4 กิจกรรมเป็นการความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาใหม่ หรือใช้ในสถานการณ์ใหม่
- 4.4.5 กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุผล มีโอกาสร่วมอภิปรายและนำเสนอผลงาน

4.4.6 กิจกรรมเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

ดิเรก พรสีมา (2559) มีความเห็นว่า Active Learning คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะการทำผู้เรียนแต่ละคนกระตือรือร้น ค้นหาความรู้ และคำตอบอยู่ตลอดเวลา (Active Learner) โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดคำว่า Work-base Learning หรือ Work-integrated Learning หรือ Site-base Learning จะเป็นผลทำให้นักเรียนและครูค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ได้ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ จากการแก้ปัญหาจากการลงมือกระทำด้วยตนเอง

Bonwell, & Eison (1991) Active Learning การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น หรือบางครั้งเรียกว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งนับว่ามีความหมายเดียวกัน Active Learning คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป

Fedler, & Brent (1996) ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators)

จากแนวคิดการจัดการเชิงรุก (Active Learning) สามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดกิจกรรม Active Learning มีความหมายเดียวกัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทุกขั้นตอน นักเรียนเป็นศูนย์กลางในกิจกรรมการเรียนรู้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกัน เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระประวัติศาสตร์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกรอบและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย ตั้งแต่ระดับประถมไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น รวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประเทศไทยในอนาคตได้

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ชนชาติไทยได้ตั้งถิ่นฐานได้ตั้งถิ่นฐานและพัฒนาขึ้นเป็นรัฐไทยก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย และเมื่ออาณาจักรสุโขทัยได้สถาปนาขึ้นภายใต้การปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง ทำให้ความเจริญรุ่งเรืองเกิดขึ้นแก่ดินแดนไทยโดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวประกอบที่สำคัญ

ความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรสุโขทัยในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมได้รับการพัฒนาและสืบทอดเรื่อยมาจนกลายเป็นรากฐานของอารยธรรมไทยในปัจจุบัน

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

2. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ตาราง 1 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 4.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. วิเคราะห์ความสำคัญของเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์	● ความสำคัญของเวลาและช่วงเวลาสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ ● ความสัมพันธ์และความสำคัญของอดีตที่มีต่อปัจจุบันและอนาคต ● ตัวอย่างการใช้เวลา ช่วงเวลาและยุคสมัยที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1 (ต่อ)	2. เติบยศักรากตามระบบ ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกรษา ประวัติศาสตร์	- ที่มาของศักรากที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ได้แก่ จ.ศ./ม.ศ./ร.ศ./พ.ศ./ค.ศ. และ ฮ.ศ. - วิธีการเติบยศักรากต่าง ๆ และตัวอย่างการเติบย - ตัวอย่างการใช้ศักรากต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย
	3. นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ มาใช้ศึกรษาเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์	- ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์และวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน - ตัวอย่างหลักฐานในการศึกรษาประวัติศาสตร์ไทยในสมัยสุโขทัยทั้งหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง (เชื่อมโยงกับ มฐ.ส 4.3) เช่น ข้อความในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตาราง 2 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 4.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ และ การเมืองของประเทศต่าง ๆ ของประเทศ ต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	- ที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ - พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ - ความร่วมมือผ่านการรวมกลุ่มเป็นอาเซียนของประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	2. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ตะวันออกเฉียงใต้ที่ถือว่าเป็นพัฒนาการของภูมิภาค - ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เชื่อมโยง มฐ ส 4.3) - อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตาราง 3 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 4.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป 2. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านต่าง ๆ 3. วิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัยและสังคมไทยในปัจจุบัน	- สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทยโดยสังเขป - รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัยตามพรลิงค์ ทวารวดี - รัฐไทยในดินแดนไทย เช่น ล้านนา นครศรีธรรมราช สุพรรณภูมิ - การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (ปัจจัยภายในและภายนอก) - พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		• วัฒนธรรมสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย วรรณกรรม ประเพณีสำคัญ ศิลปกรรม ไทย • ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย เช่น การชลประทาน เครื่องสังคโลก • ความเสื่อมของอาณาจักรสุโขทัย

3. กิจกรรมการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียนทั้งโดยครูและนักเรียน เช่น การสอนให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า อภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัดนิทรรศกาล และการศึกษานอกสถานที่

ทิศนา แคมมณี (2544, น. 121-122) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นั้นหมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหว ใช้ความคิดลงมือทำ ย้ำความรู้สึก และฝึกสัมพันธ์ กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ (Active) รอบด้าน อันส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา ลักษณะดังกล่าว จึงควรจะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ (Critical Attributes) ของการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญทั่วไป

สาลี รักสุทธี (2544) กิจกรรมการเรียนรู้ คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดเวลาภาคเรียน มาสร้างเป็นคู่มือกิจกรรมการเรียนการสอน แผนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอนและการวัดประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์ การเรียนย่อยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตรและตรงกับชีวิตในท้องถิ่น ซึ่งกล่าวอีกอีกในหนึ่งคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็คือ การเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร ล่วงหน้าหรือคิดบันทึกการสอนตามปกตินั่นเอง กล่าวให้สั้นก็คือ การเตรียมการสอนหรือการวางแผนการสอนของครูนั่นเอง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537, น. 71) ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

วัฒนา ระงับทุกข์ (2545) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำไปสู่เป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ต่าง ๆ

อนิวรรต พิกพวงศ์ไพศาล (2559) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจเป็นการเล่นหรือการทำงานให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

จากกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยวิธีการต่าง ๆ และถูกต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ผ่านการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา ทำให้เข้าใจเนื้อหา กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงความรู้สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

1. ความหมายของแหล่งเรียนรู้

กรมสามัญศึกษา (2544) แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข่าวสาร ข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ วิทยากร และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 25 กำหนดบทบาทของรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) แหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) หมายถึง บุคคล สถานที่ ธรรมชาติและเทคโนโลยีที่ให้ความรู้ อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เช่น ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2556) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ สร้างความรู้ ความคิดวิชาการ และประสบการณ์ อันประกอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องหมวดวิชา ห้องคอมพิวเตอร์ ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ ฯลฯ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา วัด ครอบครัว ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชน ฯลฯ

รุ่งอรุณ ไสยโสภณ และคณะ (2561) กล่าวว่า ทั้งนี้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในลักษณะของการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการว่าเป็น การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน จากครอบครัว จากสื่อ จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เรียนรู้ได้ตลอดเวลา แหล่งเรียนรู้ หมายถึง คน สิ่งของ สถานที่ และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่สามารถให้ความรู้ ประสบการณ์หรือทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ผู้สนใจทุกเพศทุกวัย

มาลัย ละออง (2549, น. 28) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ คือ ทุกสถานที่ เช่น แหล่งเรียนรู้ในธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น ทุกเวลา ทุกกิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ ภูมิปัญญา หนังสือ สื่อเทคโนโลยี สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดขึ้นอยู่กับความสามารถของครูผู้สอน จะมีความรู้ความสามารถในการเลือกสรรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนได้อย่างสูงสุด

จากแหล่งเรียนรู้ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หมายถึง สถานที่ต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่สนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยแหล่งเรียนรู้สามารถเป็นแหล่งข้อมูลหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หรือบุคคลที่เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแคในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชน หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สวนสาธารณะ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานต่าง ๆ อีกมากมาย หรือแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี ควรเลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูง

2. ประเภทของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้สองแบบ ตามความสอดคล้องกับโรงเรียนแต่ละแห่งเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการนำไปใช้ ดังต่อไปนี้คือ

แบบที่ 1 จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตาม ธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ลำธาร กรวด หิน ดิน ทราย ชายทะเล

2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจน เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด ประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือนที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ

3. บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ทั้งด้าน การประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในด้านต่าง ๆ

แบบที่ 2 จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เดิมจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นหลัก คือ ครู อาจารย์ ห้องเรียน ห้องสมุด ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ เป็นต้น ตลอดจนการใช้อาคาร สถานที่บริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในชุมชนใกล้เคียงโรงเรียน และชุมชนที่โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล วัด ตลาด ห้องสมุด ประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ฟาร์ม สวนผัก สวนผลไม้

รชนีกร ทองสุคติ (2545) ได้จำแนกแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้ใน ท้องถิ่นออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ทรัพยากรบุคคล หมายถึง บุคคลที่ถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ให้ผู้สนใจต้องการเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ บุคคลที่มีทักษะความสามารถในอาชีพต่าง ๆ
 2. ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติให้ประโยชน์ต่อมนุษย์
 3. ทรัพยากรวัตถุและสถานที่ หมายถึง อาคาร สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นที่ประชาชนศึกษา หาความรู้ให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือสิ่งที่ต้องการ
 4. ทรัพยากรประเภทสื่อ หมายถึง บุคคลหรือสื่อที่ติดต่อกันถึงกัน หรือชักนำให้รู้จักการทำหน้าที่เป็น สื่อกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ทักษะและเจตคติด้วยการส่งผ่านประสาทสัมผัส
- ทั้ง 5 แหล่งวิทยาการ เรียนรู้ประเภทสื่อนี้ ทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้สามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง และที่สำคัญที่สุดคือสามารถกระจายความรู้ไปสู่ทุกพื้นที่โลกอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

5. ทรัพยากรประเภทเทคนิค หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสิ่งที่มีมนุษย์ทำการพัฒนาปรับปรุง

6. ทรัพยากรประเภทกิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติด้านประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ การปฏิบัติของ หน่วยงานราชการ ตลอดจนความเคลื่อนไหวในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนาสภาพต่าง ๆ ในท้องถิ่น การ เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม

กรมวิชาการ (2545) ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ได้ 6 ประเภทได้แก่

1. ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้มีประสบการณ์ ประสบความสำเร็จในงานอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนงานอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น

2. ประเภทแหล่งวิทยาการ เช่น สถาบันองค์กรหน่วยงานห้องสมุดซึ่งให้บริการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

3. ประเภทสถานประกอบการ ซึ่งให้บริการความรู้ฝึกอบรมเกี่ยวกับงานและวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น

4. ประเภททรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เช่น อุทยานแห่งชาติสวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์

5. ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ วารสาร หนังสืออ้างอิงหนังสือพิมพ์

6. ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต วิกิพีเดียและคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

จากแหล่งเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่ามีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปสามารถจำแนกประเภทได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคนิควิธีการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

3. ความสำคัญและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้

ดาร์ บัญชู (2548 น,28) กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

1) เป็นแหล่งการเรียนรู้ขององค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างแต่ละบุคคล และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตนเอง

3) เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขเกิดความสนุกสนานและมีความสนใจที่จะเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย

4) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดได้เองปฏิบัติเองและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5) ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้จักท้องถิ่นของตนเองมองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงปัญหาในชุมชนของตนพร้อมทั้งเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนทั้งปัจจุบันและอนาคต

สุนนต์ อมรวิวัฒน์ (2544) การเรียนรู้จากธรรมชาติได้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงมีการต่อสู้ดิ้นรน มีปัญหา มีสุนทรียภาพ มีคุณค่าทั้งความจริง ความงาม และความดีในทางตรงกันข้ามธรรมชาติก็มีความเสื่อมสลายและโหดร้ายทำลายล้าง ดังมีคำกล่าวว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ นั้นมีทั้งคุณอนันต์และโทษมหันต์ มนุษย์จึงจำเป็นที่เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติการอนุรักษ์และยอมรับคุณค่าของธรรมชาติ ปรับตนเองได้ในความเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนจะเรียนรู้ธรรมชาติได้ดีก็ต่อเมื่อเขาได้รับการปลดปล่อยจากห้องเรียนสู่ธรรมชาติ และมีโอกาสหันกลับมาเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเองว่าคือธรรมชาติและสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างไร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (2546, น. 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีความรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและเรียนต่อ การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนอกจากกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีลักษณะ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนแล้ว จำเป็นต้องมีการจัดแหล่งเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ด้วย โรงเรียนทุกแห่งทุกระดับถือเป็นตัวแทนของรัฐในการจัดการศึกษาและดำเนินการตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อันเป็นหลักการร่วมกันในการจัดการศึกษา ดังนั้นจำเป็นต้องมี การจัดแหล่งการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนให้เรียนเต็มตามศักยภาพและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึง ความสอดคล้องเหมาะสมกับท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้แหล่งรวมวิทยาการที่สังคมยอมรับและถือว่าเป็น เรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับแหล่งเรียนรู้ศึกษาค้นคว้าของประชาชนถือว่าเป็นเครื่องหมายของ ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติและมีความเห็นว่าโรงเรียนควรมีความพันธ์กับชุมชนในแหล่ง การเรียนรู้จากชุมชน ดังนี้

1) เรียนรู้จากคนในชุมชนซึ่งคนในชุมชนมีรู้ด้านต่าง ๆ มากมายมากกว่าที่ครูสอนท่อง หนังสือมากนัก เช่น ผู้รู้ทางเกษตรกรรม ช่างมีศิลป์ ผู้รู้ทางศาสนา หมอพื้นบ้าน นักธุรกิจรายย่อย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ ผู้นำชุมชนที่เป็นนักคิดนักศึกษารวม มีปัญญาและความดีมากกว่าใคร ต่อใครตั้งเเยะแยะในระดับสูง ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ชุมชนให้ทั้งครูและนักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจไป เชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริงเรียนรู้จะสนุกไม่น่าเชื่อที่สำคัญจะเป็นการปรับระบบคุณค่า เดิมการศึกษา ของเราสอนให้ดูถูกคนที่มีคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในชุมชนกลายเป็นครูก็จะเป็นการยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของชุมชนอย่างแรง เป็นการถักทอทางสังคม

2) เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรสำรวจและสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มขึ้นให้ เป็นแหล่งเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นทุ่งนา ป่าเขา แหล่งน้ำ วัด แหล่งอนุรักษ์ป่า แหล่งอนุรักษ์สัตว์ กลุ่มอาชีพ ต่าง ๆ พิพิธภัณฑสถานของตนเอง เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม

3) เรียนรู้จากเรื่องของชุมชน การเรียนควรจะเรียนเรื่องของชุมชนให้มากที่สุด เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม การแพทย์พื้นบ้านศาสนา

4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในงานชุมชน ครูและนักเรียนควรจะเรียนรู้จากการลง มือปฏิบัติจริงในชุมชน เช่น การทำเกษตร หัตถกรรม แปรรูปอาหาร งานช่าง ธุรกิจชุมชน การท่องเที่ยวการแพทย์แผนไทย การทำมาหากิน เพื่อจะได้ทำงานเป็น จัดการเป็น อยู่ร่วมกันเป็นมือ อาชีพ แก้ปัญหาเศรษฐกิจและเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและเป็นการพัฒนาศีลธรรมที่เกิดจาก การดำเนินชีวิตร่วมกันแต่ไม่เกิดการท่งวิชาศีลธรรม

จากความสำเร็จและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าความรู้ได้ตามกระบวนการที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล และสร้างความสนุกสนานในการเรียนรู้ ช่วยเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

ศิริกาญจน์ โกสุม และดารณี คำวังนัง (2545, น. 52-54 อ้างถึงใน นุสรา พยอมหอม, 2555) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ว่า การศึกษานอกสถานที่ (ทัศนศึกษา) เป็นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสนใจ และกระตือรือร้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองจากบุคคล และสิ่งแวดล้อมล้อมตัวเราเป็นการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การเห็น การฟัง การดมกลิ่น การสัมผัส และการชิม ซึ่งการไปนอกสถานที่นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอน และผู้เรียน ต้องมีการวางแผนและเตรียมการอย่างมีขั้นตอน และผู้เรียนต้องมีเป้าหมายในการศึกษา วัตถุประสงค์ และสิ่งที่ตนเองต้องการปฏิบัติขณะศึกษานอกสถานที่อย่างชัดเจน เพื่อจะได้เตรียมความพร้อม เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เตรียมตั้งคำถาม หรือเตรียมบันทึกเสียง ถ่ายรูป จดบันทึก เพื่อให้ได้รายละเอียดจากการศึกษานอกสถานที่ในแต่ละครั้งอย่างครบถ้วน โดยสิ่งที่ครูผู้สอนคำนึง และควรปฏิบัติในการนำผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่ ณ แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ หลังจากที่ครูผู้สอน และผู้ตัดสินใจที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยศึกษานอกสถานที่ และกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษานอกสถานที่ กำหนดวันเวลา และสถานที่ที่จะไปศึกษานอกสถานที่ ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือเจ้าของสถานที่ที่จะไปศึกษา กำหนดกิจกรรมที่จะปฏิบัติ กำหนดเครื่องแต่งกายที่เหมาะสม เป็นต้น

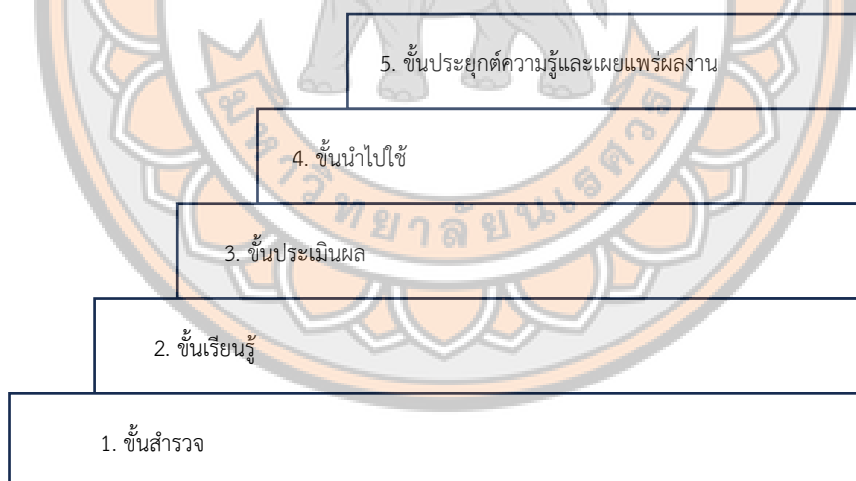
2. ขั้นการศึกษานอกสถานที่ ครูผู้สอนควรให้การศึกษาดูแลนอกสถานที่ที่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ โดยครูควรแสดงเป็นผู้นำบทบาทกลุ่ม หรือนำชม อธิบายสภาพทั่วไปของสถานที่ที่ศึกษา สังเกตสิ่งที่น่าสนใจ และตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดตาม เป็นต้น

3. ขั้นสรุปผลการเรียนรู้ หลังจากศึกษานอกสถานที่แล้ว นอกจากนี้การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้แบบบูรณาการจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมอีกวิธีหนึ่ง เพราะครูและผู้เรียนได้ช่วยกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงและได้ใช้ความสามารถอย่างหลากหลายในการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบบูรณาการโครงงานเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาจัดการสอนกับแหล่งเรียนรู้ได้ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ เป็นการเรียนรู้จากสภาพจริง เป็น

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และศักยภาพของผู้เรียน

สกศ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน นันทวัน ภูผิว, 2563) รายละเอียดขั้นตอนการจัดกิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้ มีดังนี้

1. ขั้นสำรวจ ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษา สำรวจแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในชุมชนของผู้เรียน
2. ขั้นเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ และมีการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติงาน
3. ขั้นประเมินผล เป็นขั้นตอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นผู้ประเมิน
4. ขั้นนำไปใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ขั้นตอนความรู้และเผยแพร่ผลงาน ขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเผยแพร่ให้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

ภาพ 1 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

จากแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน สามารถสรุปได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการเน้นให้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เพื่อนำประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสำรวจ ขั้นเรียนรู้ ขั้นประเมินผล ขั้นนำไปใช้ และขั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่

เมืองโบราณบางขลัง

1. ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง

รัตติยา ไชยวงศ์ (2552, น. 31) เมืองบางขลังตั้งอยู่ระหว่างลำน้ำสำคัญ 2 สายคือ ลำน้ำฝากระดานหรือลำน้ำแม่มอกซึ่งไหลจากเขตอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง แล้วไหลไปบรรจบกับแม่น้ำยมที่บ้านช้างอยู่ทางทิศตะวันออก และคลองยางไหลผ่านตัวเมืองขนานไปกับแนวกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตก ในแผนที่ทหารเรียกคลองมักกะลัง

ชมรมเรารักเมืองพระร่วง (2539 อ้างถึงใน ธีวณัน แสนคำ, และยิ่งศักดิ์ คชโคตร, 2562) มีทิวเขาเตี้ยอยู่ทางตะวันตกห่างจากเมืองประมาณ 2 กิโลเมตร ด้านทิศตะวันออกมีที่ราบกว้างใหญ่เหมาะที่จะเป็นถิ่นฐานและเป็นแหล่งเสปียงสำคัญ มีเส้นทางที่สามารถติดต่อทั้งทางบก คือ ถนนพระร่วงและทางลำน้ำคือ ลำน้ำแม่มอก

เมืองบางขลังได้มรการปรากฏชื่อครั้งแรกในสมัยสุโขทัยและพบหลักฐานในศิลาจารึกหลักที่ 2 จารึกวัดศรีชุม ได้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

...เมื่อก่อนพ่อขุนบางกลางหาวขึ้นไปเมืองบางยางให้ลรีจัดพลพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดพาพ่อขุนผาเมืองผดากันแลกัน พ่อขุนบางกลางหาวได้เมืองศรีเสขนาไล...พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดเอาพลมาตบกันที่บางขลัง ได้เวนบางขลังแก่พ่อขุนผาเมือง แล้วพ่อขุนผาเมืองเอาเมืองราด

(กรมศิลปากร, 2548, น. 104)

และ

...จึงเดินหาพระศรีรัตนมหาธาตุปรารภนาเพื่อจักทำกุศล...แก่สรรพเทพฤๅณอินได้ต้นพระศรีมหาโพธิ...นครสุโขทัย บางฉลงศรีสขนาลัยใครใจรักให้เป็นธรรมบุราลงแห่ง

(กรมศิลปากร, 2548, น. 113)

กรมศิลปากร (2548) ในจารึกสุโขทัยหลักที่ 3 จารึกนครชุม สร้างในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ได้กล่าวถึงบ้านเมืองต่าง ๆ ที่แยกตัวเป็นอิสระจากกรุงสุโขทัย หลังจากที่ย้ายรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช หนึ่งในเมืองเหล่านั้น คือ เมืองบางขลัง ดังปรากฏความในจารึกว่า “...เมืองบางขลังหาเป็นขุนหนึ่ง..”

จิราภรณ์ สถาปนาวรรณะ (2552, น. 22) กล่าวว่า ในสมัยอยุธยาเมืองบางขลังไม่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้คงเป็นเพราะเมืองบางขลังถูกลดบทบาทความสำคัญลง พร้อมกับการหมดอำนาจของกรุงสุโขทัย แต่ก็มีหลักฐานทางโบราณคดีที่มีอายุคาบเกี่ยวในสมัยอยุธยาตอนต้นอยู่หลายแห่ง ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมืองบางขลังเป็นเมืองร้างเนื่องจากการกวาดต้อนทศครัวชาวหัวเมืองเหนือของสมเด็จพระนเรศวรในปี พ.ศ. 2127 แต่ที่น่าสังเกตก็คือ ทำไมเราจึงไม่พบชื่อตำแหน่งเจ้าเมืองบางขลังในพระไอยการตำแหน่งนาทหารหัวเมือง (กฎหมายตราสามดวง) และพระไอยการเกาตำแหน่งนาหัวเมือง ฉบับอยุธยา

ครั้นสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ปรากฏหลักฐานที่เกี่ยวกับเมืองบางขลังอีกครั้งหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าในระยะเวลาเริ่มมีผู้คนกลับมาอยู่บริเวณเมืองบางขลังมากขึ้น จนเป็นชุมชนที่มีขนาดกลางและได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเมือง เจ้าเมืองบางขลังมีบรรดาศักดิ์เป็นพระบังช้าง (พระบางขลัง) ถือศักดินา 1000 พิจารณาจากศักดินา บางขลังคงไม่ใช่เมืองขนาดใหญ่แน่

สมชาย เตือนเพ็ญ (2522, น. 94) กล่าวว่า ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เมืองบางขลังคงถูกลดฐานะจากเมืองเป็นตำบล ระหว่าง พ.ศ. 2440-2475 เป็นระยะเวลายที่มีการตั้งตำแหน่งกำนันเป็นขุน ผู้ใหญ่บ้านเป็นหมื่น ตำบลเมืองบางขลังมีขุนอภิลบางขลัง ต้นสกุล “พลธีระ” บ้านหนองกลับเป็นกำนัน

จากประวัติความเป็นมาของเมืองบางขลังสามารถสรุปได้ว่า เมืองบางขลังปรากฏครั้งแรกในจารึกวัดศรีชุม ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 22 และได้ปรากฏครั้งที่ 2 ในจารึกเดิมในด้านที่ 2 บรรทัดที่ 8 (จารึกสุโขทัย, 2548, น. 113) ปรากฏครั้งที่ 3 ในจารึกนครชุม ด้านที่ 2 บรรทัดที่ 22 (จารึกสุโขทัย, 2548, น. 67) ในจารึกทั้งสามที่ไม่ได้มีการระบุชื่อเมืองบางขลังโดยตรง ชื่อเรียกเมืองบางขลังได้ตั้งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองบางขลังพบร่องรอยมนุษย์มีการอาศัยอยู่บริเวณนี้ตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยและมีมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเมืองบางขลังได้เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

2. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณบางขลัง

2.1 สมัยแรกเริ่มก่อตั้งเมืองบางขลัง

เมืองบางขลังเกิดขึ้นจากการขยายตัวทางการค้าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 ผู้คนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณเส้นทางคมนาคมทางน้ำ และเส้นทางคมนาคมทางบก ซึ่งจีนได้เข้ามาทำการค้ากับเมืองต่าง ๆ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เมืองละโว้ เมืองอุทอง เมืองศรีเทพ ส่งผลให้ในช่วงเวลานั้นชุมชนที่เคยเป็นชุมชนเล็ก ๆ เริ่มมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงมาเป็นชุมชนขนาดใหญ่ โดยเฉพาะบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านได้แก่เมืองพิษณุโลก ที่ราบลุ่มแม่น้ำยมได้แก่เมืองสุโขทัยและศรีสัชนาลัย ได้มีสัญญาณเมืองบางขลังเกิดขึ้นมาในช่วงเวลานี้ ในบริเวณที่ราบริมฝั่งแม่น้ำแม่ยม ในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 ขอมได้แผ่อิทธิพลจากละโว้ ขึ้นมาแถบบริเวณลุ่มแม่น้ำยม ชุมชนบางขลังได้มีผู้คนที่เคยอาศัยอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำยมเข้ามาอยู่อาศัย เมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลขอม และเมืองบางขลังจากหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุก็ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมขอม ในช่วงเวลานั้นเมืองสุโขทัยมีฐานะเป็นเมืองหลวงและเมืองศรีสัชนาลัยเป็นเมืองลูกหลวง บริเวณวัดโบสถ์ในปัจจุบันเป็นชุมชนแรกเริ่มของเมืองบางขลังและได้มีการขยายไปยังบริเวณอำเภอทุ่งเสลี่ยมในปัจจุบัน

2.2 สมัยรุ่งเรืองเมืองบางขลัง

ประมาณปี พ.ศ. 1792 พ่อขุนศรีนาวนำถมผู้ครองเมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัย สวรรคต ขอมสบาดโขลญลำพงได้เข้ายึดอำนาจเมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัยไว้ พ่อขุนผาเมือง พระโอรสของพ่อขุนศรีนาวนำถมให้พ่อขุนบางกลางหาวพระสหายขึ้นไปรวบรวมกำลังไพร่พลจากเมืองบางยางทำสงครามเพื่อชิงเมืองศรีสัชนาลัยและเมืองสุโขทัยคืน พ่อขุนบางกลางหาวยึดได้เมืองศรีสัชนาลัย และใช้เมืองบางขลังเป็นฐานกำลังรบกับขอมสบาดโขลญลำพงแต่ยังไม่ได้รับชัยชนะ จึงได้ไปขอให้พ่อขุนผาเมืองนำกองกำลังเข้ามาช่วย พ่อขุนผาเมืองที่ครองเมืองรัตก็ได้นำกองกำลังไพร่พลตีเมืองสุโขทัยและขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงได้ จากนั้นพ่อขุนผาเมืองอภิเษก พ่อขุนบางกลางหาวให้ขึ้นครองสุโขทัย ให้พระนาม “ศรีอินทราทิตย์” และพระแสงขรรค์ชัยศรีแก่เพื่อน และกลับไปครองเมืองรัต เมืองบางขลังจึงมีบทบาทสำคัญต่อเมืองสุโขทัยในด้านเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในฐานะที่เป็นที่ชุมนุมพลก่อนจะขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงออกไปจากเมืองสุโขทัย เมืองบางขลังอยู่กึ่งกลางระหว่างเมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัย มีชื่อเรียกถนนเส้นนี้ว่า “ถนนพระร่วง” นอกจากนั้นลำน้ำแม่ยมยังเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญระหว่างเมืองสุโขทัยและลำนานาเมืองบางขลังมีความรุ่งเรืองทางการค้ากับลำนานา จากหลักฐานที่พบได้สะท้อนให้เห็นถึงเมืองบางขลังที่มีความรุ่งเรืองด้านการค้าและพระพุทธศาสนาเถรวาท

2.3 สมัยยุคเสื่อม

ปลายพุทธศตวรรษที่ 20 ถึงพุทธศตวรรษที่ 21 อาณาจักรสุโขทัย อ่อนแอเกิดความไม่มั่นคงทางการเมือง ตกเป็นส่วนหนึ่งของอยุธยา สุโขทัยเริ่มลดบทบาทลง เมืองบางช้างก็ได้หายไปจนกลายเป็นเมืองร้าง ซึ่งถูกทิ้งร้างไปเมื่อใดยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน และเมืองบางช้างได้มีชาวบ้านอพยพเข้ามาอยู่อีกครั้ง ราวปี พ.ศ. 2507 ชูลีรัตน์ จันทรเชื้อ (2557, น. 85)

จากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองบางช้าง สรุปได้ว่า เมืองบางช้างเป็นเมืองสำคัญที่มีประวัติศาสตร์ร่วมสมัยกับเมืองสุโขทัย มีพัฒนาการตั้งแต่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-18 จากการขยายตัวทางการค้าและการตั้งถิ่นฐานของผู้คนที่อพยพมาตามเส้นทางคมนาคมการค้า เมืองบางช้างได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมขอมในช่วงที่ขอมแผ่อำนาจขึ้นมายังบริเวณแถบลุ่มแม่น้ำยม ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากโบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบในพื้นที่ ต่อมาในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-19 เมืองบางช้างมีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะการกอบกู้เอกราชของสุโขทัย จากขอมสบาดโขลญลำพง พ่อขุนบางกลางหาวใช้เมืองบางช้างเป็นฐานกำลังในการทำสงครามกับขอม ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากพ่อขุนผาเมืองนำกองกำลังเข้าสู่รบขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงจนสำเร็จ ทำให้เมืองบางช้างกลายเป็นเมืองศูนย์กลางทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ นอกจากนี้เมืองบางช้างยังเป็นจุดเชื่อมต่อทางคมนาคมระหว่างสุโขทัยและล้านนา โดยมรณนพระร่วงและลำน้ำแม่มอกเป็นเส้นทางสำคัญทางยุทธศาสตร์

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 20-21 อาณาจักรสุโขทัยเริ่มอ่อนแอและตกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา ทำให้เมืองบางช้างค่อย ๆ ลดบทบาทลงกลายเป็นเมืองร้าง ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าเมืองถูกทิ้งร้างเมื่อใด อย่างไรก็ตาม เมืองบางช้างยังคงมีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางของชุมชนที่มีโบราณสถานสำคัญหลงเหลืออยู่ที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของเมืองบางช้างในอดีต ปัจจุบันเมืองบางช้างได้รับการฟื้นฟูและมีการอพยพของชาวบ้านเข้ามาอยู่อาศัยเป็นชุมชนอีกครั้งในช่วง พ.ศ. 2507 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของอดีตและปัจจุบันของเมืองโบราณแห่งนี้

3. แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางช้าง

รัตติยา ไชยวงศ์ (2552, น. 31) จากการสำรวจพบว่าเมืองบางช้างมีโบราณสถานทั้งสิ้น 22 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่นอกเมือง ภายในเมืองพบเพียง 4 แห่งเท่านั้น นอกจากนั้นเมือง ได้แก่

1. วัดใหญ่ชัยมงคล เป็นโบราณสถานขนาดใหญ่ที่สุดในเมืองบางช้าง อยู่ในเขตตำบลบ้านใหม่ชัยมงคล อำเภอทุ่งเสลี่ยม โดยอยู่นอกเมืองทางด้านทิศเหนือ ชาวบ้านเรียกว่าวัดใหญ่หรือวัดบางช้าง ภายในเขตกำแพงแก้ว มีเจดีย์ประธานก่อด้วยศิลาแลงเป็นทรงพุ่มข้าวบิณฑ์หรือทรงดอกบัวตูม ปัจจุบันได้พังทลายลงมา ปรากฏยอดทรงดอกบัวตูมตกอยู่ใกล้ ๆ เชื่อกันว่าเป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุประจำเมือง (ชมรมเรารักเมืองพระร่วง, 2539 น. 33.) ปัจจุบันมีการบูรณะให้เป็นองค์ที่สมบูรณ์แล้ว มีวิหารหันหน้าไปทางทิศตะวันออกและมีเจดีย์รายกระจายอยู่อีกหลายองค์

2. วัดโบสถ์ อยู่ในเขตตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอสวรรคโลก อยู่ห่างทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ อยู่ห่างจากคลองยางทางทิศตะวันตกประมาณ 500 เมตร โบราณสถานที่สำคัญที่พบคือ มณฑปแรกสร้างคงก่อด้วยศิลาแลงและได้รับการก่ออิฐเสริมในระยะต่อมา หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีกำแพงแก้วที่ทำด้วยศิลาแลงล้อมรอบ มณฑปมีลักษณะคล้ายมณฑปที่วัดตึก นอกเมืองสุโขทัยทางทิศตะวันตก และวัดหนองพิกุลในเขตอรัญญิกของเมืองนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

3. วัดเจติยเจ็ดแถว อยู่ในเขตตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสุวรรณภูมิ ทางทิศตะวันตกของคลองยางห่างจากคลองยางประมาณ 200 เมตร โบราณสถานที่พบนั้นเป็นฐานเจติยที่ก่อด้วยศิลาแลงซึ่งน่าจะเป็นเจติยประธาน เป็นอีกวัดหนึ่งที่มีขนาดใหญ่ แต่ว่าปัจจุบันอยู่ในสภาพที่รกร้างขาดการดูแลรักษา และถูกขุดหาสมบัติ

4. วัดริมทาง อยู่ในเขตตำบลบ้านใหม่ชัยมงคล อำเภอทุ่งเสลี่ยม โดยอยู่นอกเมืองทางด้านทิศเหนือห่างจากวัดใหญ่ชัยมงคลขึ้นไปประมาณ 200 เมตร อยู่ห่างจากบ้านคลองยางเล็กน้อย โบราณสถานสำคัญที่พบคือฐานเจติยขนาดใหญ่ทรงระฆังบนฐานแปดเหลี่ยม นอกจากนั้นยังมีการพบชิ้นส่วนของพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ปัจจุบันนำมาไว้ที่วัดใหญ่ชัยมงคล

แหล่งเรียนรู้ภายในเมืองโบราณบางขลังเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญมาตั้งแต่ในอดีต ก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งในปัจจุบันก็ได้มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลงเหลือให้ได้ศึกษา อีกทั้งเมืองโบราณบางขลังยังได้ส่งต่อด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญาต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบันในปัจจุบันเมืองโบราณบางขลังอยู่ในเขตตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสุวรรณภูมิ และตำบลบ้านใหม่ชัยมงคล อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

การสื่อความหมาย

ธรรมา จันทวรา (2551) กล่าวว่า การสื่อความหมายเป็นกิจกรรมการศึกษา ไม่ใช่การสอนสั่ง แต่เป็นการกระตุ้นผู้อ่านหรือผู้ฟังให้สามารถขยายความสนใจและความรู้อันนำไปสู่ความเข้าใจถึงความจริงที่สำคัญกว่าและอยู่บนเนื้อหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ฮอฟแลนด์ และคณะ (Hovland et al., 1953, p. 2) ให้คำจำกัดความไว้ว่า การสื่อความหมายคือกระบวนการที่บุคคลหรือผู้สื่อสารผ่านสิ่งเร้า ซึ่งปกติ ได้แก่ คำพูด ไปเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอื่นซึ่งได้แก่ ผู้ฟัง

หลุยส์ จำปาเทศ (2522, น. 23) ให้ความหมายว่า การสื่อความหมายคือการติดต่อส่งข่าวสารข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และท่าทีต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรือหลายคน

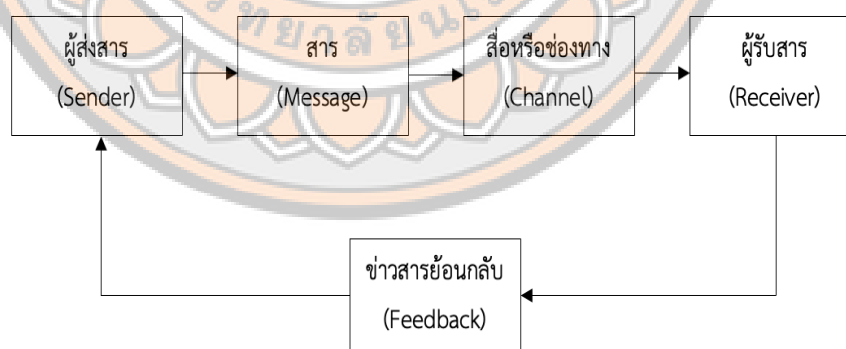
ศิริสัมพันธ์ (2515, น. 81) อธิบายว่า การสื่อความหมายเป็นการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นการถ่ายทอดความคิดเห็น ประสบการณ์และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคม

เสาวนีย์ ลาสิกขาบัณฑิต (2530, น. 67) กล่าวว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ประสพการณ์ โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการดึงดูดความสนใจของผู้อื่นได้ เช่น การใช้สีหน้า ท่าทาง การสัมผัส การใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ แสง สี เสียง รวมทั้งการใช้คำพูด คำถามและถ้อยคำเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

นิลเซน (Nilsen. 1970, น. 18) กล่าวว่า สถานการณ์กระตุ้นและการโต้ตอบโดยอาศัย การแปลความ และตีความจากเสียง หรือการพูด การใช้เสียง การใช้สัญลักษณ์และเครื่องหมาย

บราวน์ (Brown. 1980, น. 88) กล่าวว่า การสื่อความหมาย หมายถึง กระบวนการรับและส่งสารที่เกี่ยวข้องระหว่างบุคคลอย่างน้อยตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทั้ง พูด อ่าน เขียน การสื่อความหมายใด ๆ จะไม่มีความหมาย ถ้าผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวและจุดประสงค์ของการพูดหรือสื่อความหมายนั้น ฉะนั้นการสื่อความหมายจะต้องมีความหมายทั้งต่อผู้ฟังและผู้พูด

วีระ ไทยพานิช และคณะ (2545, น. 39) กล่าวว่า การสื่อความหมาย หรือ การสื่อสาร (Communication) เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “communis” ซึ่งหมายถึง “ร่วมกัน” หรือ “คล้ายคลึงกัน” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “common” หมายความว่า เมื่อมีการสื่อสารหรือสื่อความหมายระหว่างกันขึ้นคนเราก็จะพยายามสร้างความร่วมมือทางด้านความคิด ทักษะคติและเรื่องราวต่าง ๆ กับบุคคลที่เราสื่อสารด้วย การสื่อความหมายของมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไปไม่ว่าจะเป็นวิธีการใดก็ตาม จะประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

ภาพ 2 องค์ประกอบของการสื่อความหมาย

1. ผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Source or Communication) พฤติกรรมการสื่อสารนั้นจะต้องมีผู้รับสารหรือผู้ส่งสาร จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม การโต้ตอบสื่อสารกันทั้งสองฝ่ายจะดำเนินไปด้วยดีเมื่อทั้งสองฝ่ายอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมร่วมกัน มีประสบการณ์แบ่งส่วนร่วมกัน หรือมีความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน

2. สาร (Message) หมายถึง สิ่งที่ผู้ส่งสารส่งไปให้ผู้รับสาร เป็นเรื่องราวต่าง ๆ ในรูปของข้อมูล ความรู้สึก ความคิดเห็น ฯลฯ ที่จะแสดงให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจวัตถุประสงค์ของตน สาร (message) นั้น โดยทั่วไปเราหมายถึงสิ่งเร้า สาระ หรือเรื่องราวที่ผู้ส่งสารออกไป ส่วนสารสนเทศ สารนิเทศ หรือข่าวสาร (information) มุ่งถึงเนื้อหาของสาร ซึ่งสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการติดต่อสื่อสารในสังคม เพราะยังมีสารสนเทศมากเพียงใดก็ยิ่งจะทำให้การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ ถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น

3. สื่อ หรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) คือ ตัวกลางนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยสื่อะนั้นจะต้องครอบคลุมถึง

3.1 กลไกการรับรู้สาร ได้แก่ การเข้ารหัส (encode) ซึ่งหมายถึง ผู้ส่งสาร นำสารแปลงเป็นสัญญาณ (signal) สัญลักษณ์ (symbol) ส่งไปยังผู้รับ ส่วนการถอดรหัส (decode) หมายถึง การที่ผู้รับสารถอดความหมายของสัญญาณสัญลักษณ์ที่ส่งมานั้น

3.2 พาหนะที่นำสารนั้นให้เคลื่อนไป เช่น อากาศ คลื่นแสง เสียง

3.3 ตัวที่จะพยุพาพาหนะที่นำสาร กลไกการรับรู้สารของเราจะรับโดยมีช่องทางสำหรับนำสาร (เช่น อากาศ) นำสารไปสู่ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น การเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น สัมผัส และการลิ้มรส นอกจากนี้ สื่อหรือช่องทางยังมีความหมายกว้าง ๆ รวมถึงช่องทางที่เป็นตัวกลางนำสารจากผู้ส่งไปถึงผู้รับ เช่น คลื่นแสง เสียง โทรศัพท์ โทรทัศน์ สื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น

4. ผู้รับสาร (Receiver or Destination) หมายถึง บุคคลที่รับเรื่องราวที่ผู้ส่งส่งมาให้จากสื่อต่าง ๆ เสียก่อน ดังนั้นผู้รับจะต้องมีทักษะในการติดต่อสื่อความหมาย มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่ส่งมา และผู้ส่งมีระดับความรู้เพียงพอที่จะรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ ตลอดจนเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของผู้ส่งเป็นอย่างดี การสื่อความหมายจึงจะสัมฤทธิ์ผล

5. ข่าวสารย้อนกลับ (Feedback) เมื่อผู้รับสารรับสารที่ส่งมาได้ก็จะแสดงออกมาในรูปพฤติกรรม หรือใช้สื่ออื่น ๆ เพื่อแสดงให้ผู้ส่ง

คาร์เตอร์ วี.กู๊ด (Carter V. Good's., 1973) ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายไว้ 3 ประการ คือ

1. วิธีการส่งความคิดเห็น ความรู้สึกจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยการแสดงท่าทาง สีหน้า การพูด การเขียน ใช้โทรศัพท์ โทรเลข วิทยุ โทรทัศน์และสัญญาณอื่น ๆ

2. การใช้เครื่องมือและกระบวนการ เทคนิคการพูดการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย และ การใช้โสตทัศนในการสื่อความหมาย

3. กระบวนการสังคมมนุษย์ ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ความคิด คุณธรรม เจตคติ พิสัย ทักษะ ระบบสังคม วัฒนธรรม เพื่อส่งความเข้าใจซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบของการสื่อความหมาย

การสื่อสารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่นเดียวกับพฤติกรรมอย่างอื่น เช่น การกิน อยู่หลับนอน การทำงาน การเล่นเกม และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล ซึ่งลักษณะการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเรานั้น อาจเกิดการสื่อสารขึ้นระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง สื่อสารกับสัตว์อื่น ตลอดจนการสื่อสารกับเครื่องมือ โดยเฉพาะในปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานต่าง ๆ อย่างมาก จึงมีการสื่อสารรูปแบบใหม่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง (Human Communication) ถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และเป็นความหมายที่แท้จริงของการสื่อสาร การสื่อสารโดยทั่วไปจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่ง ต้องการถ่ายทอดหรือส่งสารไปยังอีกคนหนึ่ง ดังนั้นกระบวนการของการสื่อความหมายจึงต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อยที่สุด 3 ส่วน คือ ผู้ส่งสาร (Sender หรือ Source) ข่าวนสาร (Message) และช่องทาง (Channel) ผู้รับสาร (Receiver) ลักษณะการสื่อสารแบบนี้เป็นการสื่อสารอย่างง่าย และสื่อสารเพียงทางเดียว (One-Way Communication) คือเมื่อผู้ส่งสาร ถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารแล้ว ผู้รับสารจะมีความเข้าใจตามที่ผู้ส่งสารต้องการหรือไม่นั้น ยังไม่อาจทราบได้ซึ่งเป็นลักษณะของการสื่อสารมวลชนโดยทั่วไป ผู้รับสารไม่มีโอกาสแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ดังนั้นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการสื่อสารอย่างสมบูรณ์ คือให้ผู้รับสารมีความรู้ความเข้าใจ หรือมีความรู้สึกนึกคิดตามที่ผู้ส่งสารต้องการนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ครอบคลุมกระบวนการสื่อสารให้มากที่สุด นักวิชาการด้านการสื่อสารได้กำหนดองค์ประกอบและอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการของการสื่อสาร และแสดงเป็นแผนผังองค์ประกอบที่สมบูรณ์ของการสื่อสาร ดังนี้

1) ผู้ส่งสาร (SOURCE) หมายถึง แหล่งกำเนิดสาร อาจเป็นบุคคล องค์กร สถาบันหรือ คณะบุคคลที่ทำหน้าที่กำหนดสาระ ความรู้ความคิด ไปยังผู้รับสาร ดังนั้นการสื่อสารจะบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสารและผู้ส่งสารเป็นสำคัญ

2) ตัวเข้ารหัสสาร (ENCODER) ปกติเป็นความรู้ความคิดที่ไม่อาจจะส่งออกไปได้โดยตรง จำเป็นต้องทำให้สารนั้นอยู่ในลักษณะที่จะส่งได้ เช่น ทำให้เป็นคำพูด สัญญาณ ภาษาท่าทาง หรือรหัสอื่น ๆ การสื่อสารโดยทั่วไปผู้ส่งสารจะทำหน้าที่เป็น Encoder ซึ่งอาจเข้ารหัสโดยตรงโดยตัวผู้ส่งสาร เช่น เป็นคำพูด หรืออาจจะใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วย เช่น โทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ

3) ช่องทางการสื่อสาร (CHANNEL) ข่าวสารจากผู้ส่ง จะถูกถ่ายทอดโดยอาศัยสื่อหรือตัวกลาง (Media) ซึ่งอาจเป็นสื่ออย่างง่ายเช่น การพบปะพูดคุยกันตัวต่อตัว การเขียนแสดงกิริยาท่าทาง ไปจนถึงการใช้สื่อที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น วิทยุ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์

4) การแปลรหัสสาร (DECODER) คือการแปลความหมายของรหัสสัญญาณ ที่ส่งมายังผู้รับ ให้ผู้รับสามารถเข้าใจได้ หากผู้ส่งใช้รหัสสัญญาณ (Encode) ที่ผู้รับสามารถแปลความหมายได้เองโดยตรง เช่น ใช้ภาษาที่ผู้รับเข้าใจ การสื่อสารก็จะง่ายขึ้น แต่หากผู้ส่งใช้รหัสสัญญาณที่ผู้รับไม่อาจเข้าใจได้ เช่น ใช้ภาษาที่ผู้รับฟังไม่เข้าใจ การสื่อสารก็จะเพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้น ซึ่งย่อมจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการสื่อสาร

5) ผู้รับสาร (RECIEVER) เป็นจุดหมายปลายทาง (Destination)ของการสื่อสาร ซึ่งจะต้องมีการรับรู้ เข้าใจ หรือแสดงพฤติกรรม ตามที่ผู้ส่งสารต้องการ หากไม่เป็นไปตามนั้นก็ถือว่าการสื่อสารล้มเหลว ผู้รับสารจะต้องมีทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ดีเช่นเดียวกับผู้ส่งสาร จึงจะช่วยให้การสื่อสารบรรลุผลสมบูรณ์

6. ปฏิกริยาของผู้รับสาร และการตอบสนอง (Response and Feed back) เมื่อผู้รับได้รับสารและแปลความหมายเป็นที่เข้าใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ผู้รับย่อมจะมีปฏิกริยาตอบสนองต่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย เช่น เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย คล้อยตามหรือต่อต้านซึ่งการตอบสนองของผู้รับอาจผิดไปจากที่ผู้ส่งต้องการก็ได้ ปฏิกริยาตอบสนองของผู้รับ หากได้มีการย้อนกลับ (Feed back) ไปยังผู้ส่งสารให้รับรู้จะช่วยให้เกิดการปรับการสื่อสารให้ได้ผลดียิ่งขึ้น กรณีเช่นนี้เรียกว่า การสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two-way Communication)

ซูลิรัตน์ จันทรเชื้อ (2557) การสื่อความหมายเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายให้ผู้คนที่เข้าไปในพื้นที่ได้เรียนรู้เรื่องราวที่เขาได้พบเห็น และเนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่แวดล้อมไข่มุนุญจึงพูดไม่ได้ นักสื่อความหมายพยายามและสร้างเครื่องมือต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยในการอธิบาย เป็นการเปิดเผยเรื่องราวเชิงพื้นที่ในแง่มุมต่าง ๆ แก่ผู้ที่เข้าไปสัมผัส

งานสื่อความหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการท่องเที่ยว ดังนั้นในการออกแบบการสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นต้องสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ กล่าวคือ

1. ถ้าเป็นการท่องเที่ยวที่มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวหรือวิทยากร นักสื่อความหมายก็จะหมายถึงผู้นำเที่ยวหรือวิทยากร จึงต้องมีการเตรียมตัวในการสื่อความหมายให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้มาเยือน รูปแบบการสื่อสารสามารถเป็นการสื่อสาร 2 ทาง และสามารถใช้อีกิจกรรมอื่น ๆ มาประกอบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้

2. ถ้าเป็นการท่องเที่ยวด้วยตนเอง นักสื่อความหมายจำเป็นต้องเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สื่อไปยังนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ใช้เองในระหว่างลงพื้นที่ สื่ออุปกรณ์เหล่านี้ ได้แก่ แผ่นพับ แผ่นป้ายสื่อความหมาย นิทรรศการ คู่มือเดินป่า หรือสิ่งพิมพ์ขนาดเล็กอื่น ๆ ก็ได้

ก่อนที่จะกำหนดเนื้อหาสำหรับการสื่อความหมาย ผู้วางแผนจำเป็นต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสื่อความหมายให้ชัดเจน เช่น

1. เพื่อให้ข่าวสารเชิงปฐมนิเทศ (Information Orientation) สารที่ให้จะเป็นข้อมูลและคำแนะนำเบื้องต้น เป็นการบอกกล่าวต่อผู้เข้าไปใช้พื้นที่ให้ทราบว่าต้องเตรียมตัวอย่างไรบ้าง จึงจะเข้าใช้พื้นที่ได้อย่างปลอดภัยสนุกสนาน

2. เพื่อสร้างความเข้าใจและประทับใจ (Understanding and Appreciation) สารที่จะให้มีความชัดเจนถึงความหลากหลายของระดับการให้บริการ และระดับความละเอียดของข้อมูลที่จะก่อให้เกิดความประทับใจและซาบซึ้งถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรที่มีต่อพื้นที่ ต่อภูมิภาค และต่อพื้นที่อนุรักษ์ในภาพรวม ทั้งในระดับภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติด้วย

3. เพื่อคุ้มครองพื้นที่ (Protection) จะเป็นการให้รายละเอียดและคำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมและวาระต่าง ๆ ที่ผู้ใช้พื้นที่สามารถสัมผัสกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ได้อย่างสนุกสนานและปลอดภัย ในขณะเดียวกันก็ไม่ทำลายหรือใช้จนเกินความพอดี ที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ

4. เพื่อการมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะ (Participation and Skill Development) เป็นการให้เนื้อหาเพื่อเชิญชวนและจูงใจให้ผู้ใช้พื้นที่มาทำกิจกรรมนันทนาการในด้านอื่น ๆ อีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่ต้องการฝึกฝนตนเองหรือต้องใช้เวลาอย่างมากขึ้น

5. เพื่อการโต้ตอบ (Dialogue) เป็นการเตรียมสารเพื่อการโต้ตอบซึ่งอาจจัดโดยการเปิดเวทีสนทนาสำหรับสาธารณชน ชาวบ้านใกล้เคียง และเจ้าหน้าที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความต้องการของกันและกัน

6. เพื่อการศึกษา (Education) เป็นเนื้อหาที่ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้สนใจและกลุ่ม นักเรียน นักศึกษา ให้ทราบและเข้าใจถึงคุณค่าและความโดดเด่นของทรัพยากรนั้น

หลักการสำคัญของการสื่อความหมาย (Tilden, 1987, p. 9) คือ

1. การสื่อความหมายต้องเชื่อมโยงกับสิ่งที่ปรากฏต่อหน้าผู้ที่จะเรียนรู้หรือเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของพวกเขา

2. การสื่อความหมายไม่ใช่การให้ข้อมูลเฉย ๆ แต่การสื่อความหมายเป็นการเปิดโลกโดยมีข้อมูลเป็นพื้นฐาน

3. การสื่อความหมายเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งรวมศิลป์หลายแขนงแม้ว่าเนื้อหาที่น่าสนใจจะเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ก็ตาม

4. จุดประสงค์หลักของการสื่อความหมายไม่ใช่การสั่งสอน แต่เป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และความรักในมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติของพื้นที่

5. การสื่อความหมายควรทำให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมและสื่อต่อประสาทสัมผัสรวมทั้งสมองทุกส่วนของผู้เรียน

6. การสื่อความหมายกับเด็กหรือนักเรียนจะต้องเป็นกิจกรรมที่จัดไว้ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กโดยเฉพาะ ไม่ใช่กิจกรรมเดียวกับผู้ใหญ่ที่เจอจากลงมา

การวางแผนการสื่อความหมายโดยทั่ว ๆ ไปประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. การเลือกแนวเรื่อง (Theme) แนวเรื่องจะเป็นพื้นฐานในการวางโครงสร้างการดำเนินงานตลอดจนการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมทั้งหมด

2. ค้นหาข้อมูลประกอบแนวเรื่อง ในการนี้รวมถึงการสำรวจข้อมูลในพื้นที่อย่างละเอียดด้วย

3. วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อให้ชัดเจน เพราะในการสื่อความหมายจะต้องเชื่อมโยงเนื้อหาให้เข้ากับประสบการณ์ของผู้รับสารให้ได้

4. ระดมความคิดเพื่อเลือกเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรมที่จะนำมาใช้

5. วางแนวทางการนำเสนอโดยละเอียด

6. ดำเนินการและประเมินความสำเร็จของกิจกรรม

ทักษะการสื่อความหมาย (Communication Skills) หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล ความคิด หรืออารมณ์ไปยังผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของทักษะการสื่อความหมาย

1) ทักษะการสื่อสารด้วยวาจา การพูดให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย การเลือกใช้คำพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟัง

2) ทักษะการสื่อสารแบบไม่ใช่คำพูด ภาษากาย

3) ทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ การตั้งใจฟังโดยไม่ขัดจังหวะ ตั้งคำถามในสิ่งที่สนใจในประเด็นนั้น มีการสะท้อนความเข้าใจไปยังผู้พูด

4) ทักษะการเขียน เขียนให้กระชับและตรงประเด็น เลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสม และการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและไวยากรณ์ที่ถูกต้อง

5) ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีการสื่อสาร การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การนำเสนอผ่านรูปภาพ วิดีโอ แอปพลิเคชันออนไลน์ต่าง ๆ

องค์ประกอบของทักษะการสื่อความหมาย สามารถแบ่งออกเป็นหลายด้านที่ช่วยในการถ่ายทอดข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและเข้าใจง่ายขึ้น โดยทั่วไปองค์ประกอบหลักของทักษะการสื่อความหมาย ได้แก่

- 1) องค์ประกอบด้านเนื้อหา ความเข้าใจในข้อมูลที่ต้องการที่จะสื่อ การเรียบเรียงเนื้อหาที่ชัดเจนและตรงประเด็น
- 2) องค์ประกอบด้านการใช้ภาษา การใช้คำพูดหรือภาษาให้เหมาะสมกับผู้รับสาร ใช้ภาษาที่ชัดเจน กระชับเข้าใจง่าย
- 3) องค์ประกอบด้านการรับสาร สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4) องค์ประกอบด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี ด้านภาพ สี อินโฟกราฟิกเพื่อช่วยในการสื่อความหมายที่ดึงดูดออกมาได้น่าสนใจเข้าใจง่าย
- 5) องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์และอารมณ์ การจัดการกับอารมณ์ได้ดีจะทำให้เกิดการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) องค์ประกอบด้านการปรับตัว ปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้ตรงตามสถานการณ์ตรงกับความสนใจ

จากการสื่อความหมาย สามารถสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการที่สำคัญในชีวิตประจำวันและทุกสาขาวิชาชีพ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และความรู้สึกระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน การสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยองค์ประกอบที่ครบถ้วน ได้แก่ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ข้อความ ช่องทางการสื่อสาร และบริบทที่เหมาะสม การศึกษาการสื่อความหมายช่วยให้เราเข้าใจถึงรูปแบบ วิธีการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การสื่อสารในองค์กร การสื่อสารทางด้านประวัติศาสตร์ หรือการสื่อสารมวลชนการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารสามารถช่วยลดความเข้าใจผิด เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ดังนั้น การเรียนรู้และพัฒนาทักษะการสื่อความหมายอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดาลักษณ์ คำลำปาง (2565) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชน เพื่อสร้างเยาวชนนักสื่อความหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหง 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย เล่าเรื่อง เป็นเนื้อหาประวัติศาสตร์กระแสหลัก การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ไม่สามารถลงพื้นที่ได้ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐาน

ชุมชนนักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการฝึกกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การวางแผนเป็นขั้นตอน และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นักสื่อความหมายในการวิจัยนี้คือไม่ใช่คนที่แค่พูดอย่างเดียว แต่ต้องนำเสนอผ่านเรื่องราว ผ่านการแสดง ผ่านเพลง ผ่านอาหาร ผ่านภาษาถิ่น แต่ทั้งหมดนี้คือ การนำเสนอประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองระแหงเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

เกียรติศักดิ์ วงษ์เลี้ยง (2565) การพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการรู้เท่าทันสังคมผ่านชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 2) พัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นฐานในการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการรู้เท่าทันของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า ด้านหลักการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ วิธีการจัดการเรียนรู้มีการใช้การบรรยาย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ด้านบทบาทผู้สอนพบว่าครูมีการเตรียมตัวก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และทัศนคติที่ดี ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน ด้านผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้ฟัง มีการตอบคำถามในชั้นเรียนบ้างบางส่วนและมองว่าประวัติศาสตร์เป็นเรื่องไกลตัว ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่เกิดแรงจูงใจในการเรียน ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นฐานในการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการรู้เท่าทันสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการรู้สังคัมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนสามารถลำดับเรื่องราวเหตุการณ์ เข้าใจและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน วิเคราะห์และตีความเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ นำไปสู่การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชุติมา มั่นเหมาะ (2562) การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ คือ ชั่วโมงสอนของครูผู้สอนมีเวลาจำกัด ผู้เรียนห้องเรียนพิเศษไม่ได้ให้ความสำคัญและขาดความพร้อมของครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงสร้างกระบวนการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภายใต้กิจกรรม “นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะจากการเรียนรู้ Active Learning โดยใช้เกมเป็นสิ่งขับเคลื่อนการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้าน

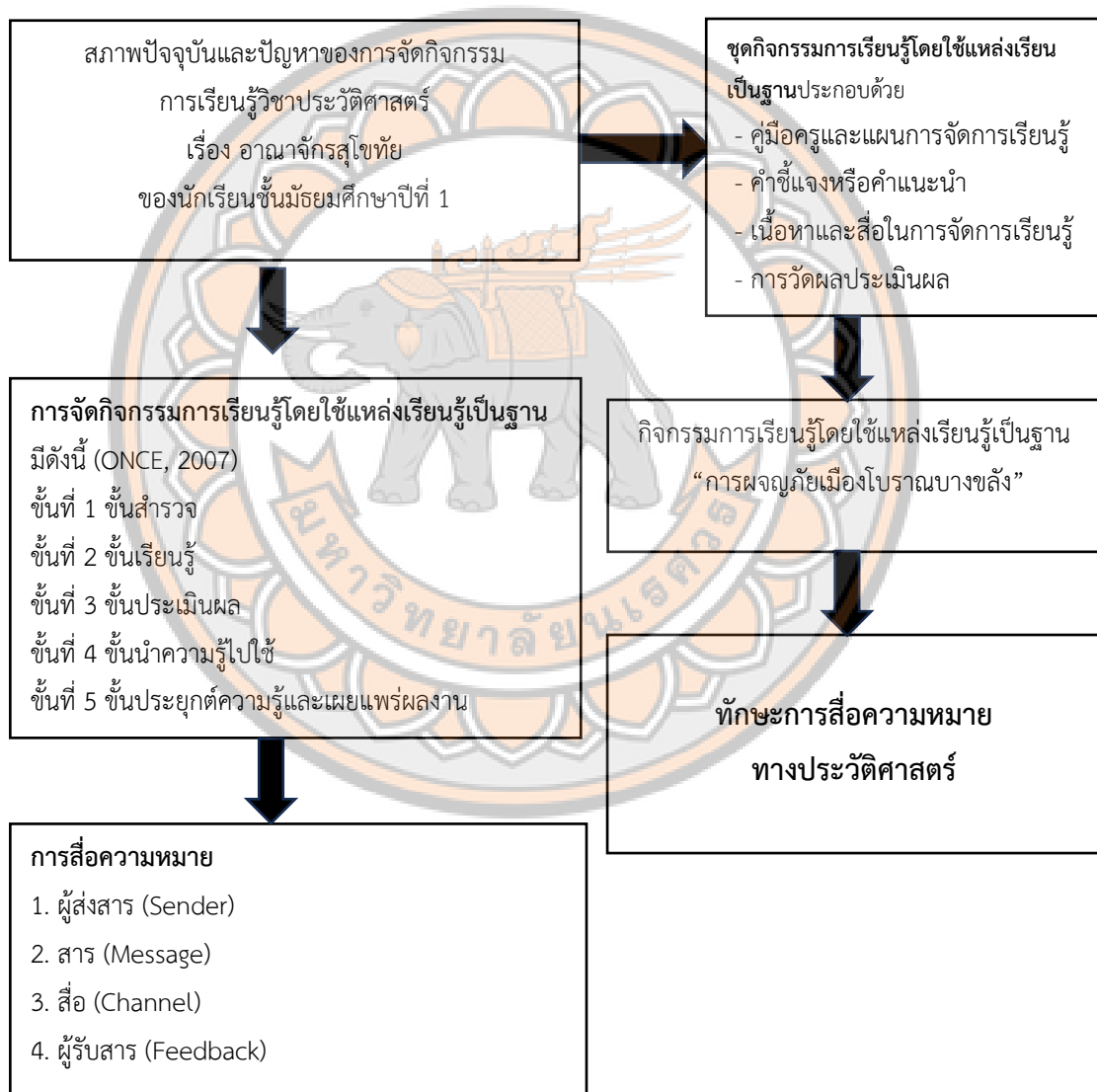
ระบบนิเวศการเรียนรู้ จากผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ ทั้งนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการตื่นรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและต่อยอดเป็นโครงการประวัติศาสตร์ทำให้เกิดความคงทนของความรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดจนนำไปสู่การมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น

ปวรินทร์ญาภรณ์ ตะกิมนอก (2563) การจัดการเรียนรู้ศิลปะประดิษฐ์ตามแนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะประดิษฐ์ตามแนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน โดยนักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานจากการจัดการเรียนรู้ศิลปะประดิษฐ์ตามแนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน โดยนักเรียนร้อยละ 70 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป และ 3) เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาเดื่อพิทยาคม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 28 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน เรื่อง ทศนศิลป์กับอิทธิพลทางวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบทดสอบแบบประเมินชิ้นงาน และแบบวัดเจตคติ ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 98.06 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 78.10 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนักเรียนมีเจตคติในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย

Gardella (1995) นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนมากนักน้อยเพียงใด โดยศึกษาจากนักเรียนหญิง จำนวน 4,505 คน ซึ่งอยู่ในเกรด 6, 9 และ 12 ของเมืองดีทรอยต์ 38 ใช้วิธีการสำรวจใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 67 ข้อที่ถามเกี่ยวกับการบริหารของรัฐบาลขนส่งพานิชย์ การอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสถานที่ที่นักเรียนเคยไปมาแล้ว ไม่ว่าจะไปด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูไม่คาดคะเนได้ว่านักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงมาแล้ว 2) โรงเรียนบางแห่งยังไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างพอเพียง 3) โรงเรียนยังไม่ค่อยจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน 4) วัดและสโมสรต่าง ๆ ให้ประสบการณ์ตรงกับนักเรียนน้อยมาก 5) ส่วนใหญ่นักเรียนรับประสบการณ์ตรงจากบ้าน 6) ประเภทที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงคือกิจกรรมนันทนาการและวัฒนธรรมที่ได้จากกิจกรรมของรัฐมีส่วนน้อยมาก 7) สภาพเศรษฐกิจสังคม ไม่มีผลต่อประสบการณ์ตรงของนักเรียน

จากการศึกษาศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน หรือการพานักเรียนออกไปเรียนรู้ยังนอกโรงเรียนจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียนมากกว่าการนั่งเรียนอยู่ในห้องเรียน และมีการนำสื่อที่หลากหลายมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับและมีทักษะด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้นอีกด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม

1.1 กลุ่มผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวน 5 คน ได้แก่ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม โรงเรียนบ้านด่านลานหอยวิทยา โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม โรงเรียนลิไทพิทยาคม และโรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถบอกถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนได้อย่างตรงจุด

1.2 กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวน 5 คน โรงเรียนละ 1 คน ได้แก่ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม โรงเรียนบ้านด่านลานหอยวิทยา โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม โรงเรียนลิไทพิทยาคม และโรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำกรอบวิจัยเป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (In-dept Interview) สำหรับครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะประกอบไปด้วยแนวคำถามในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เพื่อที่จะนำมาแบบแผนการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่

ครูในโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม โรงเรียนบ้านด่านลานหอยวิทยา โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม โรงเรียนลิไทพิทยาคม และโรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์

1.2 สร้างแนวคำถามสร้างแนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

1.3 นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแนวคำถามที่สร้างเสร็จแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

2. แนวคำถามสัมภาษณ์ (In-dept Interview) สำหรับผู้เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะประกอบไปด้วยแนวคำถามในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เพื่อที่จะนำมาแบบแผนการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่

2.1.1 ผู้เรียนในโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม โรงเรียนบ้านด่านลานหอยวิทยา โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม โรงเรียนลิไทพิทยาคม และโรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์

2.1.2 สร้างแนวคำถามสร้างแนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

1.3 นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแนวคำถามที่สร้างเสร็จแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำข้อมูลจากแนวคำถามมาวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของครูผู้สอนและผู้เรียน

2. นำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน เรื่องอาณาจักรสุโขทัย เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในวัตถุประสงค์ที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระด้วยตนเอง (การศึกษาอิสระ IS) เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) เป็นการใช่วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อรวบรวมข้อมูลเดียวกันจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นแต่ละประเภทที่กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาเป็นแนวทางในการจัดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐาน

กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม จำนวน 30 คน โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Base Selection) เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

กลุ่มผู้ให้ความรู้

1) เจ้าอาวาส วัดโบสถ์พระครูพิพัฒนสุตากร (ป.ธ.4) ตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยการใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Base Selection) เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง สามารถให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง และมีความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานโบราณวัตถุภายในพื้นที่เมืองโบราณบางขลัง จำนวน 1 รูป

2) ปราชญ์ชาวบ้าน โดยการใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Base Selection) จำนวน 1 ท่าน เนื่องจากเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความรู้ ประสบการณ์เข้าใจความเป็นมาของเมืองบางขลังจากในอดีตจนถึงสภาพในปัจจุบัน และสามารถเล่าความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลังได้

3) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางขลัง ชาวบ้าน โดยการใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Base Selection) จำนวน 1 ท่าน เนื่องจากเป็นวิทยากรให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณบางขลัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำกรอบวิจัยเป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการ

เรียนรู้และสังเกตการณ์ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันกับบุคคลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (In-dept Interview) สำหรับผู้ให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางซ่ง

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ “การผจญภัยเมืองโบราณบางซ่ง” โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อความหมายให้แก่ผู้เรียน และได้ไปศึกษาเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่ง จำนวน 4 ภารกิจได้แก่ ภารกิจที่ 1 ศักการะอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ ฐานที่ 3 วัดเขาเตื่อ และภารกิจที่ 4 ตึกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง เพื่อพัฒนาทักษะสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางซ่ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

1.1 วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันกับบุคคลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน

1.2 การจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของผู้เรียน โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ “การผจญภัยเมืองโบราณบางซ่ง” ลงพื้นที่ศึกษาเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่ง เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 กิจกรรม

ฐานที่ 1 ศักการะอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ฐานที่ 2 วัดโบสถ์

ฐานที่ 3 วัดเขาเตื่อ

ฐานที่ 4 ตึกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุพบัญ (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุพบัญจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระด้วยตนเอง (การศึกษาอิสระ IS) เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) เป็นการใช่วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อรวบรวมข้อมูลเดียวกันจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นแต่ละประเภทที่กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ตาราง 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม

วัตถุประสงค์	เครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การวิเคราะห์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม	-แนวคำถามสำหรับครูผู้สอน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะประกอบไปด้วยแนวคำถามในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ -แนวคำถามสำหรับนักเรียน	ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย กลุ่มที่ 1 ครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวน 5 โรงเรียนละ 1 คน กลุ่มที่ 2 นักเรียนในโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวน 5 โรงเรียนละ 1 คน	ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุพบัญ (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุพบัญจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์	กิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการสื่อสาร ความหมายทางประวัติศาสตร์

ตาราง 4 กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

วัตถุประสงค์	เครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การวิเคราะห์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม	-แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) -แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ -กลุ่มผู้เรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2567 -กลุ่มผู้ให้ความรู้จำนวน 3 คน	ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกตสัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์	กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตาราง 5 สรุปขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจ	
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย	ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล	1. ได้สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2. ผู้วิจัยศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางซ่ง
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์	ใช้เครื่องมือแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม	1. นักเรียนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์อาณาจักรสุโขทัย ผ่านแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่ง 4 ฐานการเรียนรู้ประกอบไปด้วย ฐานที่ 1 ศักการะอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง ฐานที่ 2 วัดโบสถ์ ฐานที่ 3 วัดเขาต้อม ฐานที่ 4 ดูกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง หลังจากนั้นนักเรียนร่วมกันระดมสมองใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ 2. นำไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ 3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมสมองผลิตชิ้นงานการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์
ครูผู้สอน ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน และการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ นักเรียน ได้นำความรู้และประสบการณ์เป็นแนวทางในการเสริมศักยภาพของตนเอง สถานศึกษา นำผลการวิจัยนี้ไปศึกษา พัฒนาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานเพื่อพัฒนาการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา		

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนาการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย ทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้วิจัยมีการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ หลากหลาย ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Dept Interview) โดยใช้การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ อธิบายข้อมูลแบบ พรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย โดยมีขอบเขตในการศึกษา 7 ด้านดังนี้ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 5) ด้านสื่อ การเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ 6) ด้านการวัดและประเมินผล 7) ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้

1. ด้านผู้สอน

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผ่านการ สัมภาษณ์ พบว่า ครูยังใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย ทำใบงานเป็นส่วนมาก เนื่องจากเนื้อหาในวิชาประวัติศาสตร์มีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งภาระหน้าที่ของครูผู้สอนที่มีมากทำให้ไม่ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ นักเรียนจะมีความสนใจเรียนมากขึ้น เมื่อครูผู้สอนมีการ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลา หรือมีสื่อการสอนใหม่ ๆ มากกระตุ้นความสนใจให้แก่ นักเรียน ในปัจจุบันหลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ ปลุกฝังให้เกิดความรักและหวงแหนในความเป็นมาของชาติไทย ควรใช้รูปแบบการจัดการเรียนการ

สอนที่หลากหลาย อาทิเช่น เกม แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้

1.1 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาเยอะ ต้องหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมาให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่อย่างนั้นจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เพราะเนื้อหาเยอะนักเรียนจำไม่ได้นักเรียนปัจจุบันนี้ค่อนข้างสมาธิสั้นให้จดจ่อกับสิ่งใดนาน ๆ ไม่ค่อยได้ ต้องให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยใช้สื่อที่หลากหลายมาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง

(ครูผู้สอน 1, โรงเรียนลิไทพิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...การสอนวิชาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องยากหากไม่ได้เตรียมการสอน เพราะเป็นวิชาที่เนื้อหาเป็นจำนวนมาก และจะจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้นักเรียนสนใจกับสิ่งที่ครูสอน

(ครูผู้สอน 2, โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

...การจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่นความสนใจ สถานที่และเครื่องมือที่ใช้ในห้องเรียนต้องพร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน นักเรียนเรียนมากยังขาดความสนใจในการสืบค้นข้อมูล และขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

(ครูผู้สอน 3, โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2568)

...เนื้อหาสาระในหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์มีความน่าสนใจเข้าใจง่ายต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันไปในแต่ละเนื้อหา สิ่งที่ทำให้เด็กนักเรียนเรียนรู้ได้ดีคือการจัดการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรม เกิดการเรียนรู้ที่ได้รับประสบการณ์ตรงจากสิ่งที่เรียน แต่ก็มีข้อจำกัดทางด้านค่าใช้จ่ายที่สูงไม่สามารถพานักเรียนทั้งหมดไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ได้ การเรียนในห้องเรียนจึงจำเป็นต้องใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนุกสนานให้แก่เด็กนักเรียน เพราะโดยธรรมชาติเนื้อหาเป็นจำนวนมากฉะนั้นสื่อการสอนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียน

(ครูผู้สอน 4, โรงเรียนบ้านด่านลานหอยวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2568)

1.2 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...หนูชอบการสอนที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นเกม สืบรวจ หรือทำการสืบค้น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ มากกว่าที่ครูให้จดเยอะ ๆ แล้วหนูจำอะไรไม่ได้
(ผู้เรียน 1 โรงเรียนลิทพิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...หนูชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เห็นโบราณสถานที่ บรรพบุรุษได้สร้างไว้ตั้งแต่อดีตและเหลือมาจนถึงปัจจุบัน
(ผู้เรียน 3 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2568)

2. ด้านผู้เรียน

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผ่านการ สัมภาษณ์ พบว่า ผู้เรียนไม่ชอบรูปแบบการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ที่เน้นการท่องจำ ทำใบงาน เพราะวิชาประวัติศาสตร์มีเนื้อหาเยอะ ซึ่งเหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในวิชา ประวัติศาสตร์ นักเรียนชอบกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเล่นเกม การดูคลิปวิดีโอ การลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.1 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...หนูชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เห็นโบราณสถานที่ บรรพบุรุษได้สร้างไว้ตั้งแต่อดีตและเหลือมาจนถึงปัจจุบัน
(ผู้เรียน 3 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2568)

...วิชาประวัติศาสตร์น่าเบื่อมาก ถ้าให้ทำแต่ใบงานแล้วจดเยอะ ๆ ถ้าหนูทำเสร็จ แล้วก็จำอะไรไม่ได้เลย ทำแค่เสร็จ ๆ ส่ง ตอนสอบหนูก็จำไม่ได้อยู่ดี
(ผู้เรียน 4 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2568)

...ผมชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ที่ครูได้เล่าเรื่องราวความเป็นมาในอดีตให้ฟังแต่ยัง นึกภาพไม่ออกต้องเห็นสถานที่จริง
(ผู้เรียน 4 โรงเรียนบ้านด่านลานหอยวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2568)

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนผ่านการสัมภาษณ์ พบว่า ด้วยธรรมชาติเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์มีเป็นจำนวนมากการจัดการเรียนในรูปแบบเดิมทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่มีความตื่นตัวในการสนใจใคร่รู้ถึงความเป็นมาของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ นักเรียนไม่เกิดความรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง เป็นต้น

3.1 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นวัยที่อยู่ในช่วง เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นที่มีความคิดเป็นของตัวเอง เริ่มสนใจสังคมรอบข้าง ถ้าหากได้เรียนวิชาประวัติศาสตร์ในช่วงนี้จะทำให้นักเรียนรู้สึกมีความรักชาติและอยากรู้เรื่องราวในอดีตของชาติตนเองได้เป็นอย่างดี วิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ วิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผมเลือกใช้ คือเทคนิคการสืบค้นข้อมูล การทำงานเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลงานในรูปแบบวิดีโอ สภาพลแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรสร้างบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนก่อนเป็นอันดับแรก อาจมีคลิปวิดีโอสั้น ๆ ที่เกี่ยวกับบทเรียนเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจจากนักเรียน

(ครูผู้สอน 4, โรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...ต้องให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยใช้สื่อที่หลากหลายมาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง

(ครูผู้สอน 1, โรงเรียนลิไทพิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สืบค้นข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อ Power point และคลิปวิดีโอ เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สภาพลแวดล้อมเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่นความสนใจ สถานที่และเครื่องมือที่ใช้ในห้องเรียนต้องพร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน นักเรียนเรียนมากยังขาดความสนใจในการสืบค้นข้อมูล และขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

(ครูผู้สอน 3, โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2568)

3.2 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...หนูชอบการสอนที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นเกม สืบรวจ หรือทำการ สืบค้น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ

(ผู้เรียน 1 โรงเรียนลิทพิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...หนูชอบทำกิจกรรมหรือไปทัศนศึกษามากกว่าการอ่านแล้วจดเนื้อหาจากใน หนังสือเพื่อส่งครู นอกจะต้องใช้เวลาแล้วหนูก็จำไปสอบไม่ได้อยู่ดี

(ผู้เรียน 2 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

4. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผ่านการ สัมภาษณ์ พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ควรสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้สำหรับนักเรียนมากที่สุด คือ การเรียนที่เป็นรูปธรรม จากประสบการณ์ตรง การใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพราะจะทำให้นักเรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ในปัจจุบันสิ่งที่ป็นอุปสรรคในการจัดการ เรียนรู้ คือ การขาดแคลนการเข้าถึงสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัยซึ่งเกิดจากข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัย

4.1 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยใช้สื่อที่หลากหลายมาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการ ออยากเรียนรู้ด้วยตนเอง

(ครูผู้สอน 1, โรงเรียนลิทพิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...การใช้เกมก็เป็นสิ่งที่นักเรียนสนใจ การใช้สื่อเทคโนโลยี การได้ไปเรียนรู้อย่างแหล่ง เรียนถือทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีแต่การจะพานักเรียนไปไหนก็มีข้อจำกัดหลายอย่าง

(ครูผู้สอน 2, โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

4.2 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...หนูอยากใช้โทรศัพท์มือถือสืบหาข้อมูลเวลาที่ครูสั่งงาน แต่โทรศัพท์มือถือหนูชำรุด อินเทอร์เน็ตที่โรงเรียนก็ช้า หนูจะทำอะไรได้เพื่อนก็ทำเสร็จไปกันหมดแล้ว

(ผู้เรียน 2 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...หนูชอบเรียนตอนครูใช้สื่อการสอนสวย ๆ น่าตื่น ๆ มันทำให้น่าเรียนมากกว่าการใช้หนังสือเรียนอีกค่ะ

(ผู้เรียน 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

5. ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนผ่านการสัมภาษณ์ พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรมีสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ที่ความหลากหลายไม่น่าเบื่อ โดยเฉพาะการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างความสนุกสนานในการเรียน และการพานักเรียนไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตนเอง

5.1 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...กิจกรรมโดยใช้สื่อที่หลากหลายเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง

(ครูผู้สอน 1, โรงเรียนลิทพิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...การใช้เกมก็เป็นสิ่งที่นักเรียนสนใจ การใช้สื่อเทคโนโลยี การได้ไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ก็ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี เกิดความทรงจำที่คงทนถาวร

(ครูผู้สอน 2, โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

...ใช้สื่อ Power point และคลิปวิดีโอ เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่นความสนใจ สถานที่และ

เครื่องมือที่ใช้ในห้องเรียนต้องพร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน นักเรียนเรียนมากยังขาดความสนใจในการสืบค้นข้อมูล และขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

(ครูผู้สอน 3, โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2568)

5.2 จากการสัมภาษณ์ครูผู้เรียน ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...หนูชอบการสอนที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นเกม สืบหา หรือทำการสืบค้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ

(ผู้เรียน 1 โรงเรียนลิไทพิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

...หนูชอบที่ครูใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย มีอะไรให้ดูมากกว่าที่อยู่ในหนังสือเรียน บางครั้งดูคลิปจาก You tube ก็น่าสนใจกว่าที่ครูให้อ่านจากหนังสือเรียน

(ผู้เรียน 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2568)

6. ด้านการวัดและประเมินผล

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนผ่านการสัมภาษณ์ พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ควรใช้รูปแบบการวัดผลประเมินในรูปแบบที่หลากหลาย จากการประเมินตามสภาพจริง การนำเสนองานกลุ่ม การซักถามภายในห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองสำหรับนักเรียน

6.1 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ด้านการวัดผลและประเมินผลในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...การวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องอาณาจักรสุโขทัย มีทั้งการนำเสนอเป็นกลุ่มและสอบวัดความรู้เป็นรายบุคคลการประเมินผลงานการนำเสนอของนักเรียนจะใช้เกณฑ์การให้คะแนนของ รุบิค

(ครูผู้สอน 4, โรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2568)

7. ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผ่านการสัมภาษณ์ พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าการขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ การที่นักเรียนเรียนแค่ในตำราทำให้นักเรียนไม่ได้ออกไปเรียนรู้ยังสถานที่จริงเพราะแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสุโขทัยเป็นแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัวนักเรียนเป็นอย่างมากในการเรียนประวัติศาสตร์อาณาจักรสุโขทัย

7.1 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...การจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

(ครูผู้สอน 3, โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2568)

...ปัญหาที่พบในการสอนนักเรียนยังขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้

(ครูผู้สอน 4, โรงเรียนดลิ่งชันวิทยานุสรณ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2568)

7.2 จากการสัมภาษณ์ครูผู้เรียน ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

...หนูไม่ชอบการเรียนรู้แบบให้อ่านแล้วให้จำเยอะ ๆ หนูความจำไม่ดี ชอบทำกิจกรรมหรือไปทัศนศึกษามากกว่าการอ่านแล้วจดเนื้อหาจากในหนังสือ

(ผู้เรียน 2 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม, ผู้ให้สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2568)

ดังนั้นจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มครูผู้สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวนโรงเรียนละ 1 คน ประกอบไปด้วย 5 โรงเรียน 2) กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวนโรงเรียนละ 1 คน ประกอบไปด้วย 5 โรงเรียน ในขอบเขตด้านเนื้อหาทั้งหมด 7 ด้าน คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

5) ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ 6) ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้ 7) ด้านการวัดและประเมินผล สามารถสรุปได้ว่า

การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูผู้สอนได้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันหลักสูตรที่ได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีความเหมาะสมกับการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้สึกรักและหวงแหนความเป็นชาติไทย และเป็นเรื่องราวที่กระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ความเป็นมาของชาติไทย อีกทั้งจังหวัดสุโขทัยเป็นอาณาจักรแห่งแรกของประเทศไทย มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์หลายแห่งด้วยกันควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้แหล่งประวัติศาสตร์ในจังหวัดของตนเอง วิธีการจัดการเรียนการสอน ด้วยธรรมชาติเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์มีเป็นจำนวนมากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่มีความตื่นตัวในการสนใจใคร่รู้ถึงความเป็นมาของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ นักเรียนไม่เกิดความรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง เป็นต้น สภาพแวดล้อม ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนมากที่สุดคือการเรียนที่เป็นรูปธรรม จากประสบการณ์ตรง เพราะจะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรมีความหลากหลายไม่น่าเบื่อ โดยเฉพาะการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างความสนุกสนานในการเรียน และการพานักเรียนไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ การวัดผลประเมินผล ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ควรใช้รูปแบบการวัดผลประเมินในรูปแบบที่หลากหลาย จากการประเมินตามสภาพจริง การนำเสนองานกลุ่ม การซักถามภายในห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองสำหรับนักเรียน คุณครูผู้สอนสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนปัญหาที่พบคือการขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ การที่นักเรียนเรียนแค่ในตำราทำให้นักเรียนไม่ได้ออกไปเรียนรู้ยังสถานที่จริงเพราะแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสุโขทัยเป็นแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัวนักเรียนเป็นอย่างมากในการเรียนประวัติศาสตร์อาณาจักรสุโขทัย

ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้เรียนมีความชื่นชอบ สนใจในการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ เมืองโบราณบางขลัง ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สุโขทัยก็ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ โดยในทุกปีที่ผ่านมาได้มีการพานักเรียนไปทำกิจกรรมวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช วันที่ 17 มกราคมของทุกปี โดยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอาณาจักรสุโขทัย แต่ไม่สามารถพานักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านต่าง ๆ อีกทั้งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปีงบประมาณ 2567 – 2568 ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย ภูมิใจในชาติและยึดมั่นสถาบันหลัก โดยได้มีการกำหนดให้เป็นนโยบายและจุดเน้น ซึ่งนโยบายและจุดเน้น 2 ข้อแรกให้ความสำคัญต่อการสร้างสำนึกความเป็นไทย ภาคภูมิใจในชาติและยึดมั่นสถาบันหลัก โดยที่ข้อที่ 1 การปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ และข้อที่ 2 การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม และประชาธิปไตยที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองคุณภาพ รู้จักรากเหง้าตัวตน ประวัติศาสตร์ ด้วยการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย เหมาะกับเด็กยุคใหม่ โดยให้ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อที่นักเรียนได้รู้จักรากเหง้าเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและประเทศชาติในแง่มุมต่าง ๆ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณ บางช้างเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ศึกษาองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางช้าง

จากการศึกษาองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางช้างจากเอกสาร ตำราและข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น ในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางช้าง ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางช้าง และเจ้าอาวาสวัดโบสถ์ โดยผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญที่สอดคล้องและนำไปใช้ในการวิจัยได้ ดังนี้

เมืองบางช้างเป็นเมืองที่อยู่ตรงกลางระหว่างเมืองศรีสัชนาลัยกับเมืองสุโขทัย เป็นเมืองที่เกิดขึ้นร่วมสมัยกับเมืองศรีสัชนาลัยและเมืองสุโขทัย ในช่วงเวลานั้นอยู่ภายใต้อำนาจของขอม พ่อขุนผาเมืองได้ร่วมมือกับพ่อขุนบางกลางหาวนำไพร่พลจากเมืองบางยางกับเมืองราด มาขับไล่ขอม พ่อขุนบางกลางหาวยึดเมืองศรีสัชนาลัยได้และพ่อขุนผาเมืองยึดเมืองบางช้างได้ จากนั้นพ่อขุนบางกลางหาวใช้เมืองบางช้างเป็นฐานกำลัง สู้รบกับขอมสบาดโขลญลำพงตีเมืองสุโขทัยคืนแต่ไม่สำเร็จจึงร้องขอให้พ่อขุนผาเมืองยกทัพไปตีสุโขทัยและขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงจนสำเร็จ ตั้งพ่อขุนบางกลางหาว เป็นพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ครองสุโขทัย เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกแห่งราชวงศ์พระร่วงแห่งอาณาจักรสุโขทัย ครั้นเมื่อเจดีย์หักพังไปแล้วมีกอเข้มกอหนึ่ง มีลักษณะเป็นรูปม้านั่งเป็นที่สถิตของพระบรมธาตุ พระสุมนเถระเจ้าได้ให้คนไปขุดพระบรมธาตุที่ข้างกอเข้มนั้นมา ในสมัยพระเจ้ากือนาได้ขึ้นครองนครเชียงใหม่แห่งล้านนา ในปี พ.ศ. 1910 ได้นิมนต์พระสุมนเถระเจ้ามาประกาศพระพุทธศาสนาถึงลัทธิลังกาวงศ์ที่เมืองเชียงใหม่มาพร้อมกับพระธาตุ องค์หนึ่งบรรจุที่ วัดพระธาตุดอยสุ

เทพ อีกร่องหนึ่งบรรจุที่วัดสวนดอก เมืองบางขลังได้ถูกลบเลือนหายไปจากประวัติศาสตร์ ผู้คนอพยพออกไปตั้งแต่เมื่อไรไม่มีหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัดเหลือแต่เพียงโบราณสถานร้าง ต่อมาเมืองบางขลังได้มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่ในภายหลัง ได้มีชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในเมืองบางขลังฝันว่ามีพระพุทธรูปฝังอยู่ใต้ดินอยู่ในพื้นที่ของชาวบ้านติดกับวัดโบสถ์เมื่อชาวบ้านได้ไปขุดก็พบพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยศิลปะร่วมสมัยสุโขทัย นั่งประทับบนฐานสำเภา สังขารุเข้าตะขาบ ในการขุดพบครั้งแรกพระพุทธรูปเป็นสีขาวชาวบ้านจึงเรียกว่าหลวงพ่อกขาว ได้นำมาประดิษฐานไว้ที่วัดโบสถ์ ในปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถหลังใหม่ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

...ที่ข้างเจดีย์มีกอดอกเข็มกอดหนึ่ง มีลักษณะเป็นรูปม้านั่ง เป็นที่สถิตของพระบรมธาตุให้ไปขุดเอาพระบรมธาตุองค์นี้ พระสมณเถระเจ้า จึงให้ผู้ขุดพระบรมธาตุที่ข้างกอดเข็มนั้น ต่อมา ในสมัยพระเจ้ายอมนาง แห่งราชวงศ์มังรายที่ 6 ขึ้นครองนครเชียงใหม่ พ.ศ. 1910 ได้มีมณฑลพระสมณเถระเจ้า มาประกาศศาสนาถึงกวางศที่เมืองเชียงใหม่ เพราะมีพระวินัยดีทางสุโขทัยก็ยินยอมให้พระสมณเถระเจ้ามาพร้อมกับพระธาตุนั้น อีกร่องหนึ่งบรรจุที่วัดพระธาตุตอดอยสุเทพ อีกร่องบรรจุที่วัดบุปผาราม หรือวัดสวนดอก ชาวเมืองบางขลังฝันว่ามีพระพุทธรูปฝังอยู่ใต้ดิน ติดกับพื้นที่ วัดโบสถ์ เมืองบางขลัง เมื่อขุดก็พบ พระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ร่วมสมัยศิลปะสุโขทัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ประทับนั่งบนฐานสำเภาสังขารุเข้าตะขาบชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อกขาว เพราะครั้งแรกที่ขุดพบเป็นพระพุทธรูปสีขาวจึงนำมาประดิษฐานไว้ที่วัดโบสถ์ ปัจจุบันประดิษฐาน ในพระอุโบสถหลังใหม่ หลวงพ่อกขาวเนรมิต

(เทศบาลตำบลเมืองบางขลัง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 4 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาล ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

...ตอนเด็กพ่อแม่เคยเล่าให้ฟังว่าที่นาเจอพระพุทธรูปถ้วยชามข้าวของเครื่องใช้สมัยโบราณ แต่ในปัจจุบันไม่หลงเหลืออยู่แล้ว

(ปราชญ์ชาวบ้าน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 5 การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลบางช้าง อำเภอสรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

...อาตมาได้ยินคุณครูคนหนึ่งพูดตรงหน้าแถวเราครุภูมิไฉนนักเรียน ในฐานะคนสุโขทัยควรภูมิใจว่าพระธาตุดอยสุเทพที่คนรู้จักเป็นของคนสุโขทัย ซึ่งเดินทางจากสุโขทัยไปอยู่ดอยสุเทพพระธาตุนั้นตกหล่นอยู่ที่เมืองบางช้าง โดยมีพระสมณเถระพบเจอที่เมืองบางช้าง

(พระครูพิพัฒน์สุตากร เจ้าอาวาสวัดโบสถ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 6 การสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ ตำบลบางช้าง อำเภอสรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษาองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง ผ่านบทสัมภาษณ์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเรื่องราวความเป็นมาของประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง นำไปสู่การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นตัวขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 รายวิชาประวัติศาสตร์ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย และตัวชี้วัด ส 4.3 ม.1/1 อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป

จากการสัมภาษณ์ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 7 ด้าน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบเดิมการท่องจำ ทำใบงาน สรุปความรู้จากหนังสือเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ที่ไม่คงทนเกิดการเรียนรู้อย่างไม่มีความหมาย ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ขาดการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน ผู้เรียนขาดองค์ความรู้ในด้านทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณบางขลัง นำไปสู่การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายใต้กิจกรรม “กิจกรรมผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” และการได้ลงพื้นที่ศึกษาประวัติศาสตร์อาณาจักรสุโขทัย แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลัง เป็นกิจกรรมส่งเสริมทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยใช้กิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนก่อนลงสู่แหล่งเรียนรู้จริง “กิจกรรมการผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” มีภารกิจ ดังนี้

ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์

ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตื่อ

ภารกิจที่ 4 ตึกตาหุ่่นฟางแห่งความหวัง

ภาพ 7 ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางชลัง”

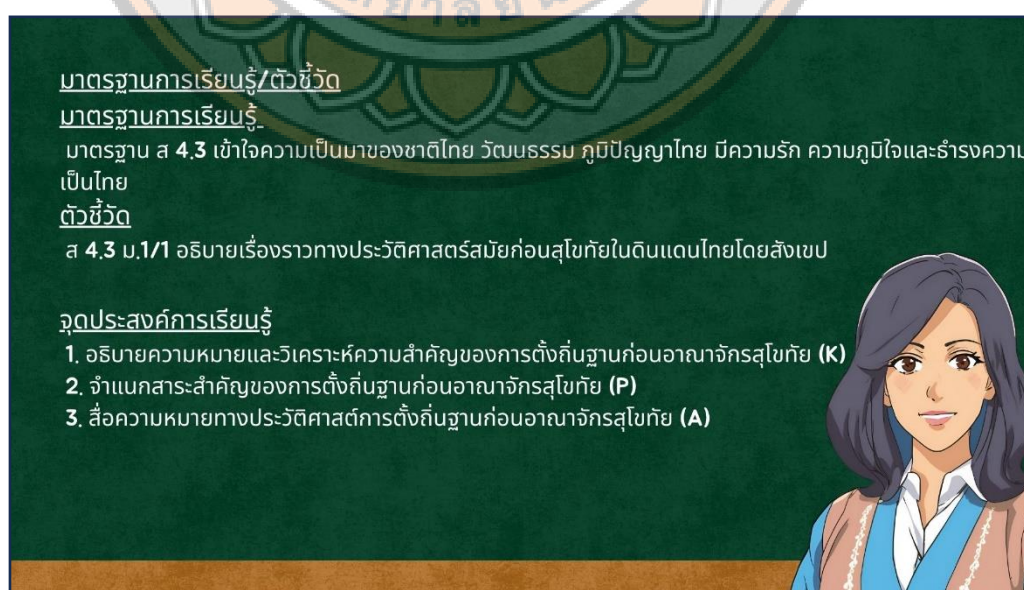

ภาพ 8 แผนผังกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางชลัง”

ผู้เรียนทุกคนจะได้สแกนคิวอาร์โค้ด และใบบันทึกกิจกรรมซึ่งภายในชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ประกอบไปด้วยแผนผังกิจกรรม คำชี้แจงสำหรับนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะต้องทำภารกิจให้ครบทั้ง 4 ภารกิจ ก่อนลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง ผู้วิจัยได้จัดทำชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ดังนี้

ภาพ 9 คำชี้แจง ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง”

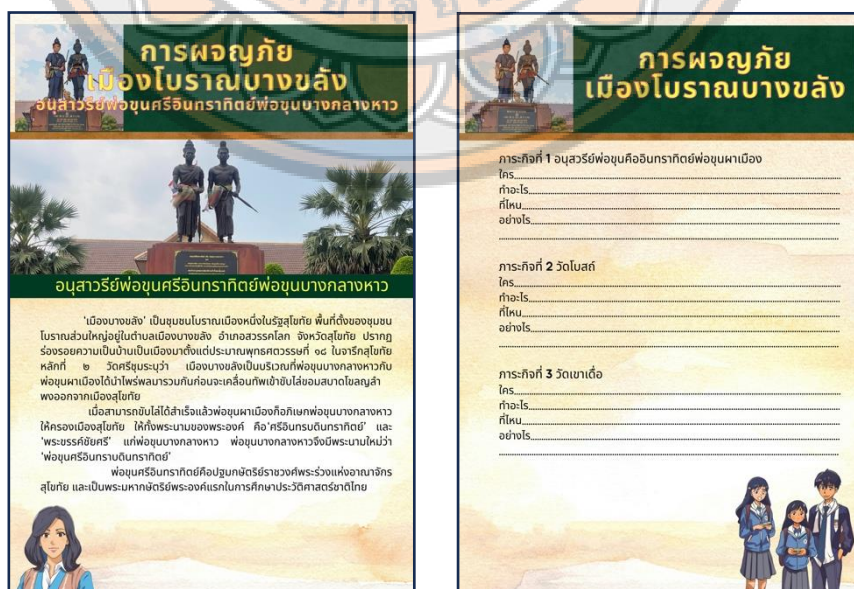

ภาพ 10 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง”

ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง เป็นภารกิจที่จำลองสถานการณ์การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลี ที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยให้ผู้เรียนได้สแกนคิวอาร์โค้ดในภารกิจที่ 1 และบันทึกความรู้ในใบบันทึกความรู้ เมื่อผู้เรียนบันทึกข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์แล้วผู้เรียนสามารถเริ่มภารกิจต่อไป ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 11 ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ภาพ 12 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 1

ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ เป็นภารกิจที่จำลองสถานการณ์การศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง ที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ วัดโบสถ์ ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลกจังหวัดสุโขทัย เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยให้ผู้เรียน ได้สแกนคิวอาร์โค้ดในภารกิจที่ 2 และบันทึกความรู้ในใบบันทึกความรู้ เมื่อผู้เรียนบันทึกข้อมูล ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วผู้เรียนสามารถเริ่มภารกิจต่อไป ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 13 ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์

**การผจญภัย
เมืองโบราณบางขลัง
วัดโบสถ์**

วัดนี้ตั้งอยู่ที่ 991 หมู่ที่ 5 ต.เมืองบางเล็ง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย วัดนี้ตั้งขึ้นโดยเจ้าเมืองสุโขทัยตอนต้นหรือก่อนในปรากฏานหลักศิลาจารึกหลักที่ 2 วัดศรีชุม ครบถ้วนเมืองบางเล็งเป็นที่รวมพลของพ่อขุนบางกลาฮาดและพ่อขุนรามเมืองสุโขทัยที่นำกำลังไปยึดเมืองบางเล็งโดยมีเจ้าพ่อขุนรามเมืองสุโขทัยเป็นแม่ทัพในการสถาปนาเมืองบางเล็งจากพ่อขุนรามเมืองสุโขทัยเป็นราชธานีเป็นเมืองที่รุ่งเรืองที่สุดในสมัยพ่อขุนรามเมืองสุโขทัย โดยเมืองโบราณบางขลังได้เป็นวัดที่ถูกตั้งเมื่อวัน 31 ตุลาคม พ.ศ.2550 สมัยฯ จช

พระราชดุษฎีสุเทพ
เมื่อปี พ.ศ.1913 หรือประมาณ 653 ปีมาแล้วพระสุนทรศรีสุราชเมืองสุโขทัย ได้ทำพระราชดำริให้สร้างวัดนี้ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่พ่อขุนรามเมืองสุโขทัยและเพื่อเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่พ่อขุนรามเมืองสุโขทัยได้สร้างขึ้นและเพื่อเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่พ่อขุนรามเมืองสุโขทัยได้สร้างขึ้นและเพื่อเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่พ่อขุนรามเมืองสุโขทัยได้สร้างขึ้น

หลวงพ่อกวนอิม
เมื่อราวปีพ.ศ. 2530 ชาวเมืองบางเล็งได้อัญเชิญพระพุทธรูปปางนาคปรกมาประดิษฐานที่วัดนี้ และพระพุทธรูปนี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นพระพุทธรูปที่พ่อขุนรามเมืองสุโขทัยได้สร้างขึ้นและเพื่อเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่พ่อขุนรามเมืองสุโขทัยได้สร้างขึ้น

**การผจญภัย
เมืองโบราณบางขลัง**

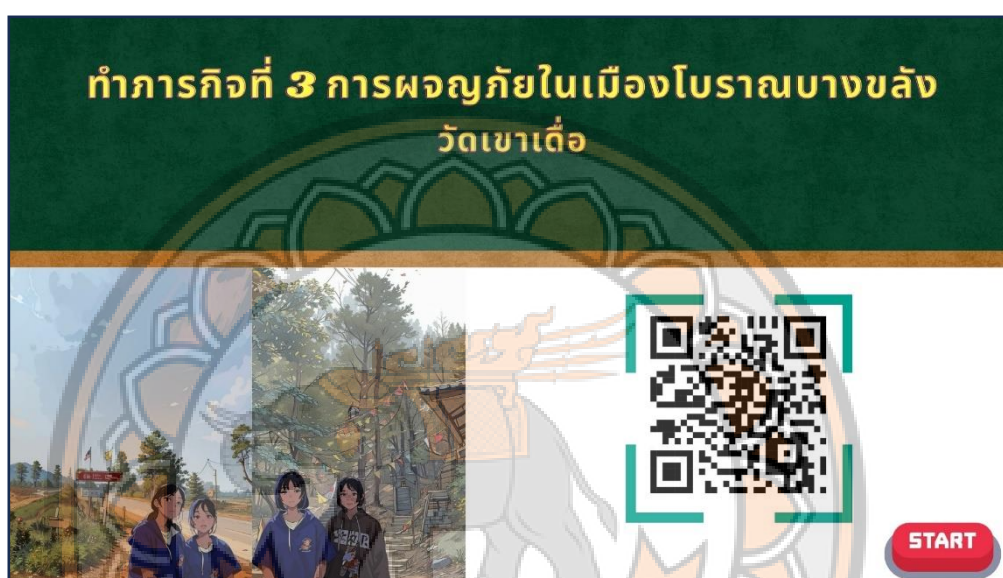
ภารกิจที่ 1 อนุสรณ์พ่อขุนรามเมืองสุโขทัย
ใคร
ทำอะไร
ที่ไหน
อย่างไร

ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์
ใคร
ทำอะไร
ที่ไหน
อย่างไร

ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตี้ย
ใคร
ทำอะไร
ที่ไหน
อย่างไร

ภาพ 14 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 2

ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตี๊ เป็นภารกิจที่จำลองสถานการณ์การศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง ที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ วัดเขาเตี๊ ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลกจังหวัดสุโขทัย เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยให้ผู้เรียน ได้สแกนคิวอาร์โค้ดในภารกิจที่ 3 และบันทึกความรู้ในใบบันทึกความรู้ เมื่อผู้เรียนบันทึกข้อมูล ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วผู้เรียนสามารถเริ่มภารกิจต่อไป ดังภาพต่อไปนี้

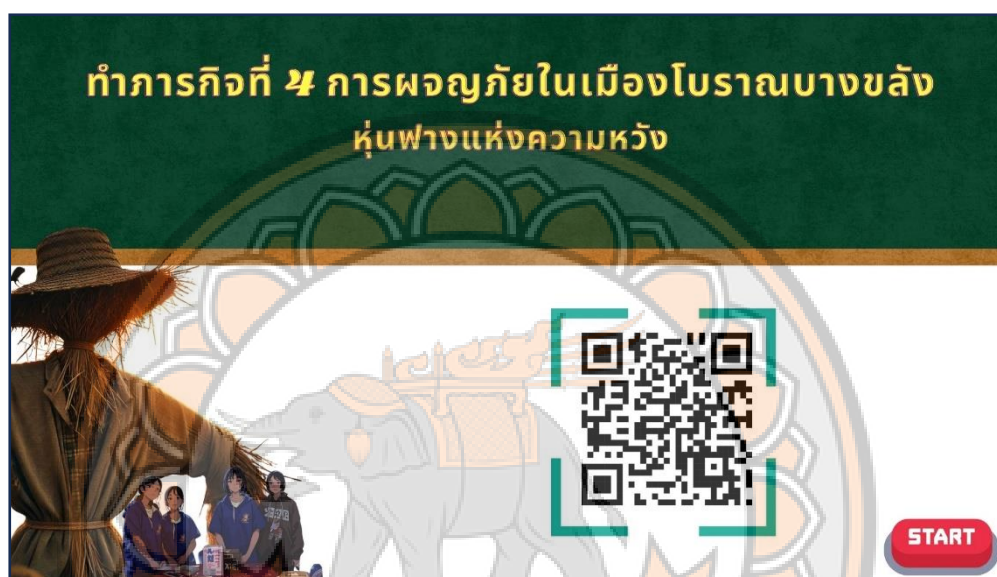

ภาพ 15 ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตี๊

การพจญภัย เมืองโบราณบางขลัง วัดเขาเตี๊	การพจญภัย เมืองโบราณบางขลัง
แนวภูเขาทอดตัวยาวในแนวทิศเหนือ-ใต้ ภูเขาสูงชันราวบ้านเรียกว่า 'เขาเตี๊' บนยอดเขาเตี๊สูงจากพื้นราบประมาณ 80-100 เมตร มีร่องรอยวัดโบราณอยู่บนยอดเขาโบราณสถานที่สำคัญที่พบประกอบด้วย ซากฐานวิหารค้นพบในซากหักพังของเจดีย์ในภาพวาดโบราณที่สร้างขึ้นโดยช่างฝีมือสมัยสุโขทัย มีเจดีย์ประธานเป็นเจดีย์ห้าชั้นฐานกว้างด้วยศิลาแลงจำนวน 2 ชั้น มีฐานเป็นรูป 8 เหลี่ยม คอลัมน์เป็นบัวเวลา ปัจจุบันมีส่วนฐานของเจดีย์หักพังอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของวัดและทิศตะวันตกเฉียงเหนือส่วนเจดีย์สันนิษฐานว่าเป็นการบูรณะ เนื่องจากพบชิ้นส่วนของรัฐเป็นรูปครึ่งวงกลม ซึ่งน่าจะเป็นร่องรอยของพระพุทธรูป นอกจากนี้เชิงเขาเตี๊ยังเป็นแหล่งตั้งศิลาแลงที่นำไปสร้างศาสนสถานในเมืองบางขลัง	ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์พ่อขุนผาเมือง ใคร..... ทำอะไร..... ที่ไหน..... อย่างไร..... ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ ใคร..... ทำอะไร..... ที่ไหน..... อย่างไร..... ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตี๊ ใคร..... ทำอะไร..... ที่ไหน..... อย่างไร.....

ภาพ 16 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 3

ภารกิจที่ 4 ตักตวงหุ่นฟางแห่งความหวัง เป็นภารกิจที่จำลองสถานการณ์การศึกษา ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง สืบทอดประเพณี วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของ ชาวบางขลัง การทำตักตวงหุ่นฟางเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยให้ผู้เรียน ได้สแกนคิวอาร์โค้ดในภารกิจที่ 4 และบันทึกความรู้ในใบบันทึกความรู้ เมื่อผู้เรียนบันทึกข้อมูล ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วผู้เรียนสามารถเริ่มภารกิจต่อไป ดังภาพต่อไปนี้

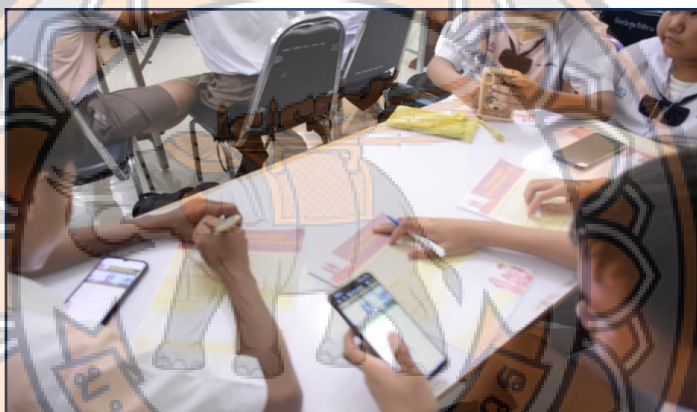

ภาพ 17 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 4

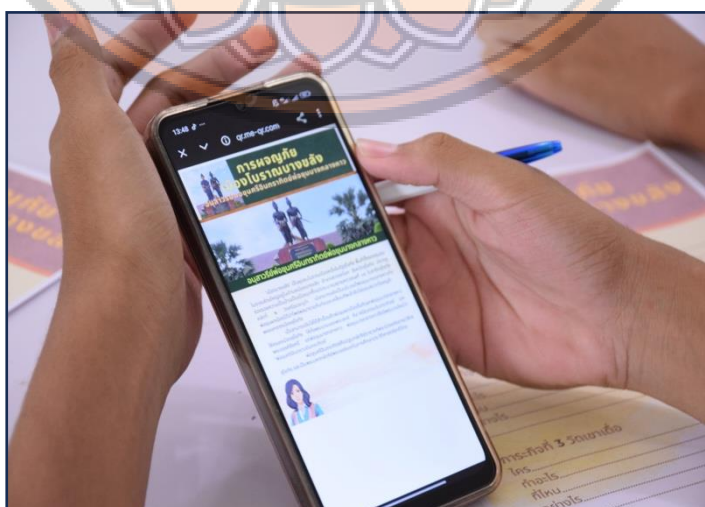
ภาพ 18 แบบบันทึกกิจกรรม ภารกิจที่ 5

ภาพ 19 สํารวจแหล่งเรียนทางทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสุโขทัย

ภาพ 20 ผู้เรียนเริ่มทำกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง”

ภาพ 21 ผู้เรียนทำภารกิจ ที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ภาพ 22 ผู้เรียนทำภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์

ภาพ 23 ผู้เรียนทำภารกิจที่ 3 วัดเขาเตี๋ย

ภาพ 24 ผู้เรียนทำภารกิจที่ 4 ตึกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง

ภาพ 25 ลานอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ภาพ 26 ไหว้อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ภาพ 27 ครูและนักเรียนไหว้อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ภาพ 28 บรรยายภาพซากวิหารเก่าบริเวณหน้ามณฑป

ภาพ 29 บรรยายภาพบริเวณหน้าโบสถ์เก่า

ภาพ 30 หลวงพ่อขาวเนรมิต (พระพุทธรูปสำริดปางสมาธิ)

ภาพ 31 ภาพถ่ายครูและนักเรียนบริเวณหน้ามณฑป

ภาพ 32 บรรยากาศบริเวณหน้ามณฑป

ภาพ 33 บรรยากาศบริเวณโบสถ์หลังใหม่

ภาพ 34 บรรยากาศเส้นทางการเดินทางวัดเขาเตี๋ย

ภาพ 35 บันไดทางขึ้นวัดเขาเตี๋ย จำนวน 145 ขั้น

ภาพ 36 มณฑปวัดโบสถ์

ภาพ 37 พระพุทธรูปขนาดปรก ภายในมณฑปวัดโบสถ์

ภาพ 38 พระพุทธรูปขนาดปรก บริเวณหน้ามณฑป

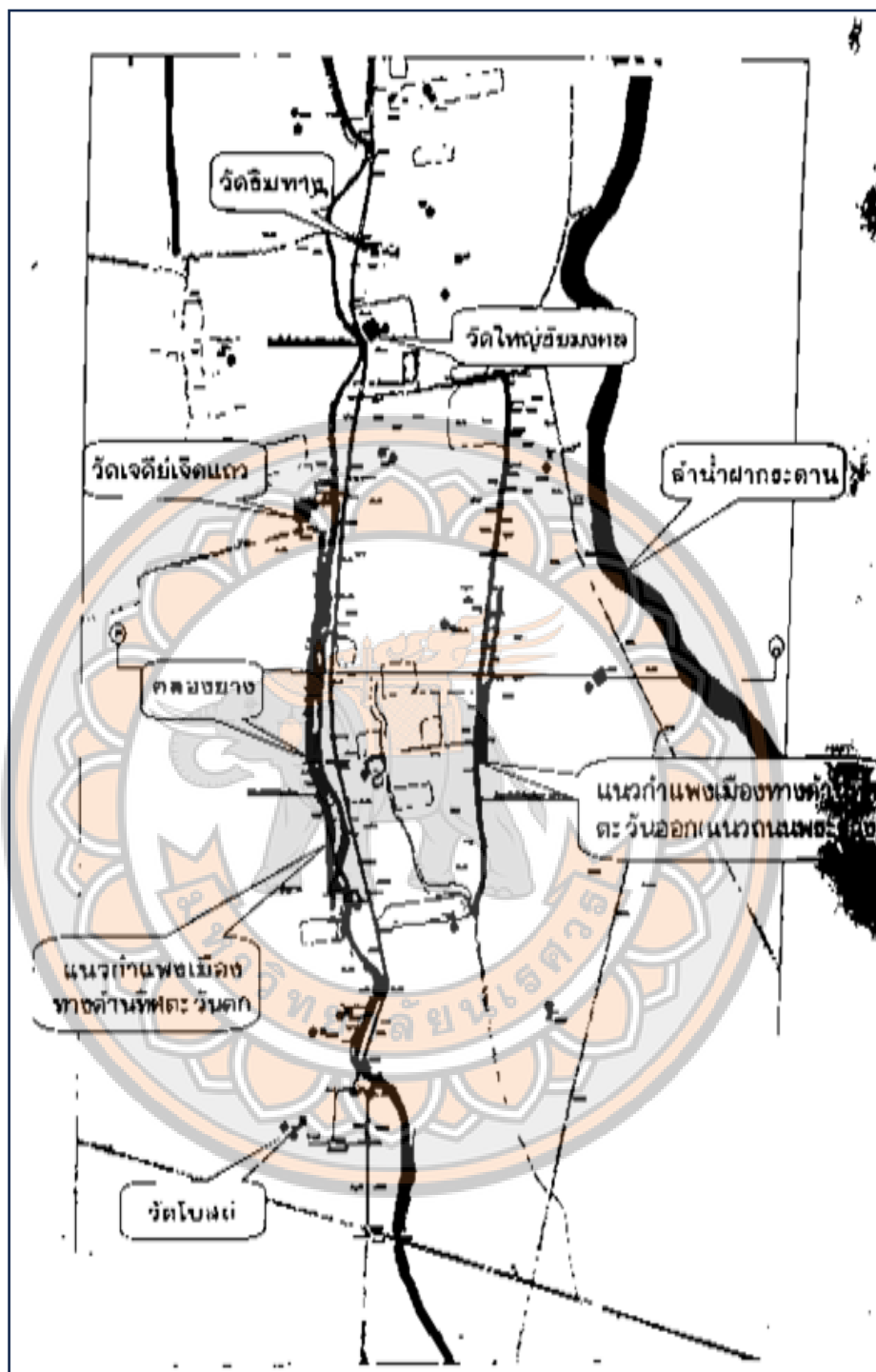
ภาพ 39 บรรยายการนำชมมณฑป วัดโบสถ์

ภาพ 40 บรรยายทางเข้าวัดเขาเตี้ย

ภาพ 41 บรรยายการเดินขึ้นบันไดทางขึ้นวัดเขาเตี้ย จำนวน 145 ขั้น

ภาพ 42 แผนที่เมืองบางซ่ง แสดงตำแหน่งกลุ่มโบราณสถานและลำน้ำสำคัญ

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1) ด้านผู้เรียน

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมเป็นเวลา 4 ชั่วโมง เพื่อให้นักเรียนเกิดประสบการณ์เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

ผลการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ในปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย การจัดกิจกรรมเรียนรู้เป็นกิจกรรม Active Learning ภายใต้ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางพลี” ประกอบไปด้วย 4 ภารกิจ ได้แก่ ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตือ และภารกิจที่ 4 ตึกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง และการลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางพลี โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ และเป็นตัวขับเคลื่อนทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์จริง อีกทั้งกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความกระตือรือร้น สนุกสนาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังได้ไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เกิดประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่า เกิดความรักและความภาคภูมิใจในบ้านเกิดจังหวัดสุโขทัย และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อยอดสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางพลีเป็นชิ้นงานที่มีคุณค่าต่อไป

ครูผู้สอนได้แบ่งกลุ่มนักเรียน หลังกลับเข้าสู่ห้องเรียนสร้างนวัตกรรมการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางพลีได้อย่างสร้างสรรค์ ตามความถนัดและความสนใจของตนเองออกมาเป็นชิ้นงาน พัฒนาทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการคิด ความสร้างสรรค์ และรู้จักคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ให้มีความถูกต้องด้านเนื้อหาสาระ สร้างสรรค์ด้านภาษาและภาพ และการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 จัดทำหนังสือการ์ตูนเรื่อง “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ตอน สักการะอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง โดยที่นักเรียนในกลุ่มช่วยกันวางแผน ทำชิ้นงาน จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติการกิจ “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ทั้ง 4 การกิจ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ รายละเอียดในภาคผนวก

ภาพ 43 ตอนสักการะอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

กลุ่มที่ 2 จัดทำหนังสือการ์ตูนเรื่อง “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ตอน วัดโบสถ์ โดยที่นักเรียนในกลุ่มช่วยกันวางแผน ทำชิ้นงาน จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติการกิจ “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ทั้ง 4 การกิจ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ รายละเอียดในภาคผนวก

ภาพ 44 ตอนวัดโบสถ์

กลุ่มที่ 3 จัดทำหนังสือการ์ตูนเรื่อง “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ตอนวัดเขาเตื่อ โดยที่นักเรียนในกลุ่มช่วยกันวางแผนทำชิ้นงาน จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติภารกิจ “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ทั้ง 4 ภารกิจ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ รายละเอียดในภาคผนวก

ภาพ 45 ตอนวัดเขาเตื่อ

กลุ่มที่ 4 จัดทำหนังสือการ์ตูนเรื่อง “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ตอน หุ่นฟางแห่งความหวัง โดยที่นักเรียนในกลุ่มช่วยกันวางแผนทำชิ้นงาน จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติภารกิจ “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ทั้ง 4 ภารกิจ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ รายละเอียดในภาคผนวก

ภาพ 46 ตอนหุ่นฟางแห่งความหวัง

2) ด้านผู้สอน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ พบว่าครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านต่าง อีกทั้งความทุ่มเททางด้านร่างกายแรงใจ คอยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกทุกขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

ในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางซ่งจากหลักฐานจริง แทนการรับรู้ผ่านเพียงตำราเรียน ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียน ซึ่งหน้าที่หลักของครู คือคัดเลือกแหล่งเรียนรู้โบราณสถานที่สำคัญของเมืองโบราณบางซ่ง วิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่ง กับเนื้อหาสาระที่ต้องสอน ออกแบบกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ จัดทำชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางซ่ง” ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติการกิจกรรมก่อนลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่ง คอยใช้คำถามชี้แนะ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต วิเคราะห์ และตั้งคำถามระหว่างรับข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ ฝึกให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานทางโบราณคดี เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของเหตุการณ์และเชื่อมโยงข้อมูล อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ในด้านเนื้อหา ภาษาและความคิดสร้างสรรค์ ในการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณบางซ่งให้เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่ง ทำให้บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ และมีคุณค่าต่อผู้เรียนและผู้สอน เพราะแหล่งเรียนรู้ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดความน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมสู่รูปธรรมเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เกิดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ เกิดการกระตุ้นความสนใจ สนองความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางซ่ง” มีการใช้เกมเข้ามาเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นนามธรรมสู่นามธรรม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน ได้แก่ อนุสาวรีย์

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ วัดโบสถ์ วัดเขาเตื่อ เป็นสถานที่ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ บรรยายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้เกิดเป็นองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ เกิดความรักและภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดความรู้ในอนาคตต่อไป

3. การพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

จากการศึกษาวิจัยและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ เมืองโบราณ บางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานโดยใช้ ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” ประกอบไปด้วย 4 ภารกิจ ได้แก่ ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตื่อ และภารกิจที่ 4 ตึกตาหุนฟางแห่งความหวังและการลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลัง เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้สูงขึ้น และได้จัดทำชิ้นงานเพื่อสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง คือ การตื้นประวัติศาสตร์ จำนวน 4 เล่ม 4 ตอน ได้แก่ ตอนอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และพ่อขุนผาเมือง ตอนวัดโบสถ์ ตอนวัดเขาเตื่อ และตอนตึกตา หุนฟางแห่งความหวัง ผู้เรียนมีทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์สูงขึ้นอธิบายได้ด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” เป็นชุดกิจกรรมจำลองการผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง ซึ่งในชุดกิจกรรมประกอบไปด้วย 4 ภารกิจ ได้แก่ ภารกิจอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง ภารกิจวัดโบสถ์ ภารกิจวัดเขาเตื่อ และภารกิจตึกตาหุนฟางแห่งความหวัง ซึ่งผู้เรียนต้องทำภารกิจให้ครบ ซึ่งระหว่างที่ผู้เรียนทำภารกิจจะได้รับองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลังก่อนได้ลงสู่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง

2) การใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนได้พาผู้เรียนศึกษาประวัติศาสตร์ยังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดสกลนคร ผู้เรียนเห็นภาพและเข้าใจเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ได้ลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน กระตุ้นความสนใจและเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ที่คงทนถาวร เกิดความรักและหวงแหนในโบราณสถานและโบราณวัตถุในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองและสืบทอดเรื่องราวต่อไปยังชนรุ่นหลัง

3) การจัดกิจกรรมแบบ Active Learning ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ไม่ใช่เพียงการรับฟังและจดบันทึก แต่มีการสืบค้น ลงมือทำ แสดงออกทางความคิด และสื่อสารสิ่งที่ตนเองเข้าใจลงไปในงาน

4) การบูรณาการความคิดสร้างสรรค์และการวางแผนเป็นขั้นตอน ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ โดยการเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้จริง ผ่านการสังเกต การตั้งคำถาม การจดบันทึกและการอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม จากนั้นผู้เรียนใช้กระบวนการวิเคราะห์เพื่อแยกแยะข้อมูลที่สำคัญ สร้างความเข้าใจเชิงลึกและเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสร้างสรรค์เป็น หนังสือการ์ตูนประวัติศาสตร์ ผู้เรียนทำให้มีความน่าสนใจ ถ่ายทอดผ่านภาพและบทสนทนาในการ์ตูน ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงง่ายดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี กระบวนการนี้จะฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางโครงเรื่อง จัดลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เลือกข้อมูลที่สำคัญ การตีความเหตุการณ์ และการถ่ายทอดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมทั้งใช้จินตนาการในการออกแบบตัวละคร ฉาก และบทพูด เพื่อการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน การสร้างหนังสือการ์ตูนประวัติศาสตร์ไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังได้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และความสามารถในการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยและน่าสนใจ

5) สร้างสรรค์ชิ้นงานตามความถนัดและความสนใจ ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงาน การ์ตูนประวัติศาสตร์ “การผจญภัยเมืองโบราณบางพลี” โดยอ้างอิงจากเนื้อหาและประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้จริง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสามารถนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบของการ์ตูน โดยปรับรูปแบบและลักษณะของผลงานกลุ่มตนเองให้สอดคล้องกับความถนัดและสนใจ เช่น ลักษณะตัวละคร การวาดภาพ การเขียนบท และความสนใจเฉพาะตัว เช่น แนวสยองขวัญ แอคชั่น น่ารักสดใส เป็นต้น ในกระบวนการนี้ผู้เรียนได้ฝึกการวางโครงเรื่อง จัดลำดับเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้อ่าน อีกทั้งยังได้ใช้ทักษะด้านศิลปะการออกแบบเพื่อสร้างตัวละคร ฉาก และอารมณ์ของเรื่องให้สื่อสารได้อย่างน่าสนใจ ชิ้นงานได้สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลี และความสามารถในการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบสร้างสรรค์เข้าถึงผู้อ่าน นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกใช้ความถนัดและความสนใจ ยังช่วยกระตุ้นแรงจูงใจภายใน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามที่ได้ดำเนินการตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 วัตถุประสงค์หลักคือ 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู นักเรียน ราษฎรชาวบ้าน เจ้าอาวาสวัด และเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางพลี โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อนำผลสภาพปัจจุบันและปัญหาไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านผู้สอน ผู้สอนยังใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย ทำใบงาน ครูผู้สอนที่มีภาระงานเป็นจำนวนมากไม่สามารถเตรียมการสอนได้เต็มที่และหลากหลาย ครูผู้สอนมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั่วโมง หรือมีสื่อการสอนใหม่ ๆ มากระตุ้นความสนใจให้นักเรียน ในปัจจุบันหลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ปลูกฝังให้เกิดความรักและหวงแหนในความเป็นมาของชาติไทย ควรใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย อาทิเช่น เกม แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้

1.2 ด้านผู้เรียน ผู้เรียนไม่ชอบรูปแบบการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ที่เน้นการท่องจำ ทำใบงาน เพราะวิชาประวัติศาสตร์มีเนื้อหาหนัก ซึ่งเหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในวิชาประวัติศาสตร์ นักเรียนชอบกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเล่นเกม การดูคลิปวิดีโอ การลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง เป็นต้น

1.4 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้วยธรรมชาติเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์มีเป็นจำนวนมากการจัดการเรียนในรูปแบบเดิมทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่มีความตื่นตัวในการสนใจใคร่รู้ถึงความเป็นมาของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ นักเรียนไม่เกิดความรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง

1.5 ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนควรมีความหลากหลายไม่น่าเบื่อ โดยเฉพาะการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างความสนุกสนานในการเรียน และการพานักเรียนไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

1.6 ด้านการวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ควรใช้รูปแบบการวัดผลประเมินรูปแบบที่หลากหลาย จากการประเมินตามสภาพจริง การนำเสนอผลงานกลุ่ม การซักถามภายในห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองสำหรับนักเรียน

1.7 ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้ ปัญหาที่พบของครูผู้สอน คือการขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ นักเรียนเรียนแค่ในหนังสือเรียนไม่ได้ออกไปเรียนรู้ยังสถานที่จริง โดยเฉพาะจังหวัดสุโขทัยมีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง

จากการศึกษาข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย ทั้ง 7 ด้าน ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่ใช่วิธีการที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางช้างเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยออกแบบชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางช้าง” เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาพ 47 ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางช้าง”

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางพลี” ประกอบไปด้วย กิจกรรม 4 ภารกิจ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ คือ

ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์

ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตื่อ

ภารกิจที่ 4 ตึกดาหุนฟางแห่งความหวัง

ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง เป็นภารกิจผจญภัยในเมืองโบราณบางพลีผ่านชุดกิจกรรมก่อนลงพื้นที่ และลงพื้นที่เมืองโบราณบางพลีเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยผู้เรียนจะสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าไปทำภารกิจที่อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง และลงพื้นที่เมืองโบราณบางพลี ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลี จากนั้นผู้เรียนบันทึกความรู้ลงในใบบันทึกความรู้ที่ผู้สอนมอบให้ผู้เรียนต้องบันทึกความรู้ที่ได้รับให้เสร็จเรียบร้อยจึงจะผ่านไปยังภารกิจต่อไปได้

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน กระตือรือร้นในการทำภารกิจในฐานอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลีผ่านกิจกรรมในภารกิจที่ 1 ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อความหมาย ในด้านเนื้อหาสาระ เกิดกระบวนการสร้างสรรค์ ระดมความคิดเพื่อให้ได้ชิ้นงานจากทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ

ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ เป็นภารกิจผจญภัยในเมืองโบราณบางพลีผ่านชุดกิจกรรมและลงพื้นที่เมืองโบราณบางพลีเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยผู้เรียนจะสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าไปทำภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ และลงพื้นที่เมืองโบราณบางพลี วัดโบสถ์ ซึ่งวัดโบสถ์เป็นวัดที่มีซากโบราณสถานที่น่าสนใจ ได้แก่ มณฑปตั้งอยู่ในกำแพงแก้ว รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ในตอนแรกก่อสร้างด้วยศิลาแลง จากนั้นมีการบูรณะขึ้นมาใหม่โดยการใช้อิฐ ถัดจากวิหารมีสระน้ำโบราณและมีการสร้างโบสถ์ใหม่ขึ้นมาภายหลังเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อบุญมา ที่ครั้งหนึ่งพบมีชาวบ้านฝันว่ามีพระพุทธรูปฝังอยู่ใต้ดิน มีการขุดค้นจึงพบพระพุทธรูปเป็นสีขาวชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อบุญมา และมีสระน้ำโบราณ อยู่ระหว่างซากวิหารด้านหน้ามณฑปกับด้านหลังของโบสถ์เก่า ผู้เรียนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลี จากนั้นผู้เรียนบันทึก

ความรู้ลงในใบบันทึกความรู้ที่ผู้สอนมอบให้ ผู้เรียนต้องบันทึกความรู้ที่ได้รับให้เสร็จเรียบร้อยจึงจะผ่านไปยังภารกิจต่อไปได้

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน สนใจใฝ่รู้ในความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้ ในการทำภารกิจวัดโบสถ์ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลังผ่านกิจกรรมในภารกิจที่ 2 เกิดการสนทนาถึงโบราณสถานที่หลงเหลืออยู่ และสร้างความตื่นเต้น ประทับใจในโบราณสถาน โบราณวัตถุที่อยู่วัดโบสถ์ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อความหมาย ในด้านเนื้อหาสาระ เกิดกระบวนการสร้างสรรค์ ระดมความคิดเพื่อให้ได้ชิ้นงานจาก ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ

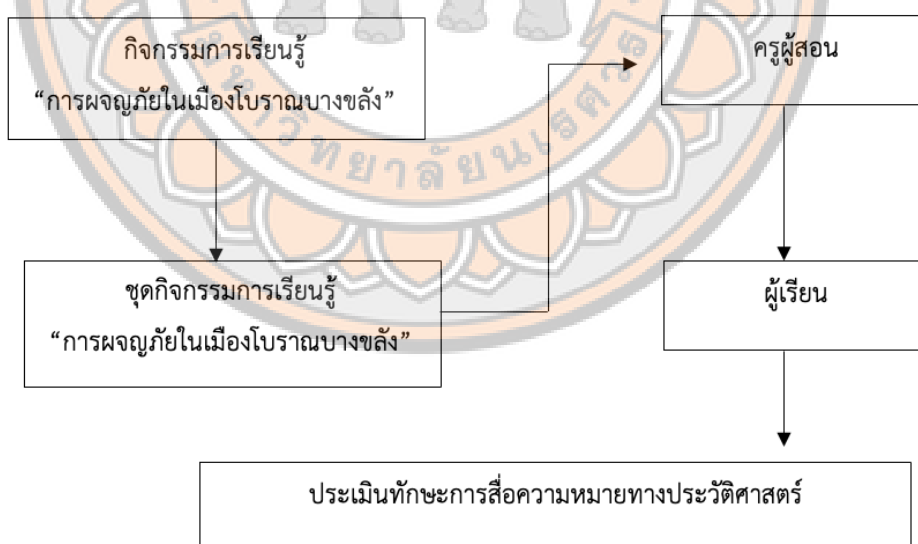
ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตื่อ เป็นภารกิจผจญภัยในเมืองโบราณบางขลังผ่านชุดกิจกรรมและลงพื้นที่เมืองโบราณบางขลังเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยผู้เรียนจะสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าไปทำภารกิจที่ 3 วัดเขาเตื่อ วัดเขาเตื่อขึ้นชื่อว่าเป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งตัดศิลาแลงของเมืองบางขลัง วัดเขาเตื่อสูงจากพื้นราบประมาณ 80 – 100 เมตร มีร่องรอยวัดโบราณอยู่บนยอดเขา โบราณสถานสำคัญที่พบแต่ไม่ปรากฏลักษณะที่ชัดเจน เนื่องจากไม่ได้มีการบูรณะ มีลักษณะที่พบคล้ายฐานเจดีย์ นอกจากนี้วัดเขานี้ยังเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อเรื่องภูเขาศักดิ์สิทธิ์ ในคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับผีปู่และย่า นอกจากนี้ภายหลังได้มีการสร้างวัดขึ้นในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเชื่ออยู่แต่ดั้งเดิม นอกจากนี้บริเวณเชิงเขายังเป็นแหล่งตัดศิลาแลงเพื่อนำไปสร้างศาสนสถานในเมืองบางขลัง

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน สนใจใฝ่รู้ในความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้ ในการทำภารกิจวัดเขาเตื่อ ผู้เรียนได้ขึ้นไปศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของวัดเขาเตื่อที่อยู่บนภูเขา พบซากโบราณสถานบนยอดเขา ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลังผ่านกิจกรรมในภารกิจที่ 3 เกิดการสนทนาถึงซากโบราณสถานที่หลงเหลืออยู่ และสร้างความตื่นเต้น ประทับใจในโบราณสถาน โบราณวัตถุที่อยู่วัดโบสถ์ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อความหมาย ในด้านเนื้อหาสาระ เกิดกระบวนการสร้างสรรค์ ระดมความคิดเพื่อให้ได้ชิ้นงานจาก ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ

ภารกิจที่ 4 ตูกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง เป็นภารกิจผจญภัยในเมืองโบราณบางขลังผ่านชุดกิจกรรมและได้ฟังที่มาของ ตูกตาหุ่นฟางของชาวบางขลัง ซึ่งชาวบ้านบางขลังประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนาเป็นอาชีพหลัก ในสมัยก่อนถนนหนทาง รถโดยสารต่าง ๆ ยังเข้าไม่ถึง ชาวบ้านบางขลังจะเดินทางเข้าไปในตัวเมืองเพื่อซื้อของเล่น ตูกตา ให้ลูกหลานก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงได้มีการคิดค้นประดิษฐ์ตูกตาที่ทำจากฟางข้าวมาให้ลูกหลานได้เล่น ต่อมาก็ได้มีการพัฒนาต่อยอดตูกตาหุ่นฟางโดยจับมาแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่สวยงาม

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนให้ความร่วมมือ มีความกระตือรือร้นในการทำภารกิจจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ต่อยอดพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

จากการศึกษาวิจัยและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้น เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละภารกิจจนครบทุกภารกิจ และผู้เรียนมีส่วนร่วมซักถาม แสดงความคิดเห็นตลอดภารกิจ ประกอบกับ ระหว่างการทำภารกิจ ผู้สอนได้มีการบรรยาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ระดมสมอง อภิปรายร่วมกัน กำหนดตัวละคร สถานการณ์ และเหตุการณ์ที่สำคัญในแต่ละภารกิจ ผู้เรียนนำประสบการณ์จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งมาสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในแต่ละภารกิจสร้างสรรค์ชิ้นงานสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ เมืองโบราณบางซ่งในแต่ละภารกิจ ประกอบไปด้วย 4 ชิ้นงาน จากผลการประเมินชิ้นงานพบว่าผู้เรียนมีทักษะการสื่อความหมายผ่านทุกหัวข้อ ในด้านความถูกต้องของเนื้อหาสาระ ความคิดสร้างสรรค์ในการวาดภาพประกอบ และการสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย ภายใต้กิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางซ่ง”

ภาพ 48 ผลการดำเนินการวิจัย

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนยังขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ขาดการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ส่งผลต่อการขาดทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ ผู้เรียนควรมีทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลีได้

จากผลการดำเนินการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางพลี” โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ สามารถนำทักษะไปต่อยอด ในกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดต่อไป

สอดคล้องกับ ดิเรก พรสีมา (2559) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะการทำผู้เรียนแต่ละคนกระตือรือร้น ค้นหาความรู้ และคำตอบอยู่ตลอดเวลา (Active Learner) โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดคำว่า Work-base Learning หรือ Work-integrated Learning หรือ Site-base Learning จะเป็นผลทำให้นักเรียนและครูค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ได้ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ จากการแก้ปัญหาจากการลงมือกระทำด้วยตนเอง

โดยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานเป็นกิจกรรม Active Learning สอดคล้องกับ ดำริ บุญชู (2548) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน 1) เป็นแหล่งการเรียนรู้ขององค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างแต่ละบุคคล และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตนเอง 3) เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขเกิดความสนุกสนานและมีความสนใจที่จะเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย 4) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดได้เองปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองขณะเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 5) ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้จักท้องถิ่นของตนเองมองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงปัญหาในชุมชนของตนพร้อมทั้งเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนทั้งปัจจุบันและอนาคต เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

สอดคล้องกับ บราวน์ (Brown, 1980, p. 88) ที่ได้อธิบายว่า การสื่อความหมาย หมายถึง กระบวนการรับและส่งสารที่เกี่ยวข้องระหว่างบุคคลอย่างน้อยตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทั้ง พูด อ่าน เขียน การสื่อความหมายใด ๆ จะไม่มีความหมาย ถ้าผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวและจุดประสงค์ของการพูดหรือสื่อความหมายนั้น ฉะนั้นการสื่อความหมายเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ถ่ายทอดและตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ หลายด้านดังนี้ การวิเคราะห์วิเคราะห์ตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ คำสัมภาษณ์ คำบอกเล่า การใช้ภาษาในการสื่อความหมาย การระดมความคิดถกเถียงข้อมูลอย่างมีหลักฐาน และนำมาถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์สู่สังคม ซึ่งผู้เรียนต้องมีทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

การสื่อความหมายช่วยพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียน วิเคราะห์ ตีความ สื่อสาร และนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลให้การเรียนวิชาประวัติศาสตร์มีความน่าสนใจและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

ฉะนั้น การที่ผู้เรียนมีความรู้ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางช้าง เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์นั้น ผู้เรียนยังต้องได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์จากประสบการณ์จริง เกิดความรักและความภาคภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางช้างเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย ผู้วิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาในพื้นที่ ที่โรงเรียนตั้งอยู่ว่ามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจอย่างไรบ้าง

1.2 ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางช้างเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อมในช่วงเวลานั้น

1.3 ควรมีการจัดค่ายวิชาการเพื่อจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านประวัติศาสตร์มาให้ความรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการจัดกิจกรรมตามแหล่งเรียนรู้ที่มีในท้องถิ่นนั้น ๆ

2.2 ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม
ในท้องถิ่นของตนเอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2543). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมศิลปากร. (2548). *ประชุมจารึกภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. (2515). สื่อมวลชนกับการพัฒนาทางการเมือง. ใน อมร รัชสัทย์ และชัตติยา
กรรณสูตร (บก.). *ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- เกียรติศักดิ์ วงษ์เลี้ยง. (2565). การพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการเรียนรู้เท่าทันสังคมผ่าน
ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้พิพิธภัณฑ์เป็นฐานของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. (2552). เจ้าเมืองบางซ่ง. ใน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบาง-ซ่ง.
ที่นี่...เมืองบางซ่ง 2 (ปาฐกถาพิเศษแห่งกาลเวลา). สุโขทัย: บ้านช้างโฆษณาการพิมพ์.
- ชุตินา มั่นเหมาะ. (2562). การจัดการเรียนรู้เสริมศักยภาพการเรียนรู้เมืองเก่าพิชิตบนฐานชุมชน
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชูลีรัตน์ จันทร์เชื้อ. (2557). *โครงการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม โดย
เครือข่ายชุมชนโบราณบางซ่ง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ดำริ บุญชู. (2548). *การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.
- ดิเรก พรสีมา. (2559). *ครูไทย 4.0.มติชน*. สืบค้น 25 มกราคม 2567, จาก
<https://www.matichon.co.th/news/345042>
- ทิตนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทอดชัย บัวผาย. (2558). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีของครูผู้สอนรายวิชาพื้นฐาน
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 6(1), 68-77.

ชนาธิป พรกุล. (2544). คลีพระราชบัญญัติจัดการเรียนการสอน การสร้างความรู้ด้วยตนเอง.

วารสารวิชาการ, 4, 2-7

ปริญญา ไตรพรหม. (2552). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดท่า
ใหม่ โรงเรียนวัดศรีวงศ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). พระนครศรีอยุธยา:
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ประชุมจารึกภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย. (2548). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

ปวรินทร์ญาณธรณ์ ตะกิมนอก. (2563). การจัดการเรียนรู้ศิลปะประดิษฐ์ตามแนวคิดพหุศัพทศึกษาเชิง
แบบแผนร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรกมล จันทรี. (2544). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ในระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มนต์ชัย เทวีวรโรปกรณ์. (2539). ประวัติศาสตร์เมืองบางซ่ง. ใน ชมรมเรารักพระร่วง. บางซ่ง บาง
ซ่ง บางซ่ง. กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ตึกเซ็นเตอร์.

รฐา จันทวรา. (2551). แนวทางการยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของ
การท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

รัชนิกร ทองสุคติ. (2545). การเขียนสะท้อนคิด: ทฤษฎีการประยุกต์ใช้. วารสารศึกษาศาสตร์, 2(103),
46-50.

รัตติชัย ไชยวงศ์. (2552). โบราณคดีเมืองบางซ่ง. ใน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบาง-ซ่ง. ที่นี้...
เมืองบางซ่ง 2 (ปฎิหาริย์แห่งกาลเวลา). สุโขทัย: บ้านช้างโฆษณาการพิมพ์.

วัชร เอิบสุขสิริ. (2549). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพฯ: วิพริ้นท์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-
สฤษดิ์วงศ์.

วีระ ไทยพานิช. (2545). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2556). ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21
กรุงเทพฯ: ตลาดาพับลิเคชั่น.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2556). เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสนับสนุนกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2556). *การใช้ประโยชน์งานวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุคนธ์ ภูริเวทย์. (2542). *การออกแบบการสอน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุจิตต์ วงศ์เทศ (บก.). (2540). *พลิกประวัติศาสตร์แคว้นสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุดาลักษณ์ คำลำปาง. (2565). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชน เพื่อสร้างเยาวชนนักสื่อความหมายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ ลาสิกขาบัณฑิต. (2528). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- หลุย จำปาเทศ . (2522). *จิตวิทยาการจูงใจ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brown, H. D. (1980). *Prin ciples of langrage learning and teacher*. Englewood Cliffs. NJ: Prentice-Hall.
- Devries, R., & Zan,B. (1992). *Study compares teachers and classroom atmospheres*. N.P.: The Constructivist, Spring.
- Gardella, J. A. Jr. (1995). Find all citations in this journal (default). Or filter your current search. *Journal of Biomedical Materials Research*, 29(6), 767-778.
- Good, C. V. (Ed.). (1973). *Dictionary of Education* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Hoveland, C. I., Janis, I. L., & Kelly, H. H. (1953). *Communication and Persuasion*. New Haven C. T: Yale University Press.
- Piaget, J. (1972). *Intellectual Evolution from Adolescence to Adulthood. Human Development*. New York: Routledge.
- Tilden, F. (1987). *Interpreting our Heritage*. Chapel: The University of North Carolina Press.
- Vygotsky. (1978). *Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes*. Edited by Michael Cole, Vera- John-Steiner, Sylvia Scribner, and Ellen Soberman. Cambridge: Massachusetts. London: Harvard University Press.

ภาคผนวก

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ปราชญ์ชาวบ้าน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๒๕๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาอุตรทะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามย์ นาอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม

โทร. ๐๘-๒๘๗๑-๐๗๒๕

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน เจ้าหน้าที่หอศิลปวัฒนธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๒.....ฉบับ

ด้วย นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๒๙๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาอุตรทะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามย์ นาอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๙๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม

โทร. ๐๘-๒๘๗๑-๐๗๒๕

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน เจ้าอาวาสวัดโพนสอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๒.....ฉบับ

ด้วย นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๒๕๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวรตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาคูตม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม

โทร. ๐๘-๒๘๗๑-๐๗๒๕

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ภาควิชาสังคมศาสตร์ ภูมิปัญญา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๒๕๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามย์ นาอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม

โทร. ๐๘-๒๘๗๑-๐๗๒๕

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นายปลวธิ์ร พุ่มพวง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน...๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๒๔๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม

โทร. ๐๘-๒๘๗๑-๐๗๒๕

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นายวัชรพล นุ้ยฉาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน...๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๒๙๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวสุระกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามย์ นานอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม

โทร. ๐๘-๒๘๗๑-๐๗๒๕

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นายณัฐฤทธิ ภาณุพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๒๙๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาอุตรตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๙๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม

โทร. ๐๘-๒๘๗๑-๐๗๒๕

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ว่าที่รต. หนึ่งวิมล วิชาล คงพล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวยุรฉัตร ขวัญแย้ม รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๒๙๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาอุตรทะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามย์ นาอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๕๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวยุรฉัตร ขวัญแย้ม

โทร. ๐๘-๒๘๗๑-๐๗๒๕

แบบสัมภาษณ์สำหรับครูผู้สอน

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สหวิทยาเขตเจ้าราม

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

ชื่อ – นามสกุล ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวยุรฉัตร ขวัญแย้ม วัน/เดือน/ปี ที่ สัมภาษณ์.....

เวลา : สถานที่ :

ชื่อ – นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ :

ตำแหน่ง : ประสพการณ์ในการทำงาน :

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ประสพการณ์เรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

2. พฤติกรรมของผู้เรียนในห้องเรียนที่มีต่อวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

3. การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.1 ท่านใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใดในการถ่ายทอดวิชาเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์

เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

.....

.....

4. สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.1 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4.2 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย มีสิ่งใดที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

.....

.....

.....

4.3 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย มีสิ่งใดที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

5. สื่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.1 ท่านใช้สื่อการสอนหรือทรัพยากรการเรียนรู้ใดบ้าง ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

.....

.....

6. การวัดผลประเมินการเรียนรู้ของบทบาทของครูผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

6.1 ท่านประเมินความเข้าใจและการเรียนรู้ของนักเรียน เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีการใด อย่างไร

.....

.....

.....

7. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

7.1 ท่านพบปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้างในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียน

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สหวิทยาเขตเจ้าราม

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

ชื่อ – นามสกุล ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ :

เวลา : สถานที่ :

ชื่อ – นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ :

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. มีทัศนคติอย่างไรกับการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน

.....
.....
.....

2. รู้สึกอย่างไรบ้างกับการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

.....
.....
.....

3. พบปัญหาในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ภายในห้องเรียนอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

4. สิ่งคาดหวังต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

.....
.....
.....

**แบบสัมภาษณ์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณบางขลัง
ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย**

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สหวิทยาเขตเจ้าราม

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง

ชื่อ – นามสกุล ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวยุรฉัตร ขวัญแย้ม วัน/เดือน/ปี ที่ สัมภาษณ์.....

เวลา : สถานที่ :

ชื่อ – นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ :

ตำแหน่ง : ประสบการณ์ในการทำงาน :

ประเด็นการสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด : เป็นการศึกษาความรู้ด้านประวัติศาสตร์และเรื่องราวความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง ตำนาน เรื่องเล่าของชุมชน และการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของเมืองโบราณบางขลัง ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ชาวบ้านตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางขลัง และเจ้าอาวาสวัดโบสถ์ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลังมีความเป็นมาอย่างไร และประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง

.....

2. แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลัง มีสถานที่สำคัญที่ไหนบ้าง มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

.....

3. สภาพเมืองบางขลังในอดีตและปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

.....

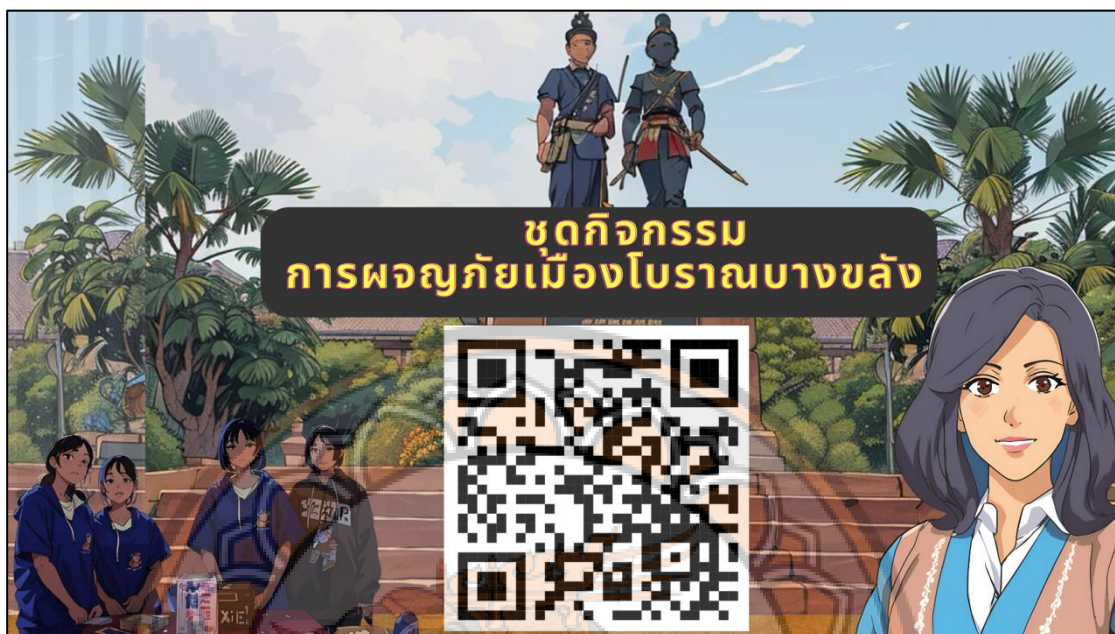
4. ประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง มีความสัมพันธ์กับอาทิเช่น นิทาน ตำนานเรื่องเล่า คติชน ภูมินาม และวิถีการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างไร

.....

แบบประเมินการสังเกต

กรอบการสังเกต	รายการที่สังเกต	ผลการสังเกต
1. กิจกรรม	- มีการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ครูผู้สอนสังเกตจากการมอบหมายงาน	
2. วิธีการทำกิจกรรม	- มีเทคนิควิธีการสอนที่เน้นกระบวนการคิด การให้เหตุผล - การสร้างองค์ความรู้	
3. บรรยากาศของการทำกิจกรรม	- สภาพกิจกรรมการเรียนรู้ - ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน	
4. การมีส่วนร่วมของผู้เรียน	- ความสนใจ - ความกระตือรือร้น - ความสนุกสนาน	
5. บุคลิกท่าทาง	- บุคลิกของผู้เรียน	
6. ภาพรวมของกิจกรรม	- ภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ “การผจญภัยในเมืองโบราณบางช้าง”

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ราชวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส21104 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อาณาจักรสุโขทัย เวลา 4 คาบ
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การตั้งถิ่นฐานก่อนอาณาจักรสุโขทัย
 ครูผู้สอน นางสาวมยุรฉัตร ขวัญแย้ม ใช้เวลา 4 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก
 ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด

ส 4.3 ม.1/1 อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป
 จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและวิเคราะห์ความสำคัญของการตั้งถิ่นฐานก่อนอาณาจักรสุโขทัย (K)
2. มีทักษะในการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง (P)
3. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการค้นคว้าหาข้อมูล (A)

สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยได้ยึดเอาสุโขทัยเป็นอาณาจักรแรกเริ่มของไทย โดยระยะแรก
 เป็นรัฐที่อยู่ภายใต้อำนาจของเขมรโบราณ จนกระทั่งเขมรเสื่อมอำนาจลง สุโขทัยจึงก่อตั้งเป็นรัฐอิสระ
 ที่มีความเจริญในด้านต่าง ๆ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสุโขทัยได้พัฒนาสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

สาระการเรียนรู้

การตั้งถิ่นฐานของอาณาจักรสุโขทัย

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

ภาระ/ชิ้นงาน

ชิ้นงานสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

ขั้นที่ 1 สำรวจ

1. นักเรียนทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. นักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับอาณาจักรสุโขทัย โดยใช้คำถามดังต่อไปนี้
 - เราสามารถค้นหาประวัติศาสตร์อาณาจักรสุโขทัยได้จากที่ไหนบ้าง
 - ในสมัยสุโขทัยมีรัฐโบราณรัฐอื่นร่วมสมัยอีกด้วยหรือไม่ อะไรบ้าง
 - นักเรียนทราบหรือไม่ว่าจังหวัดสุโขทัยมีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ใดบ้าง
3. นักเรียนศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง การตั้งถิ่นฐานก่อนอาณาจักรสุโขทัยและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสุโขทัย จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 เรียนรู้

4. ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนสมัยสุโขทัยและพัฒนาเป็นอาณาจักรสุโขทัย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์
5. ครูพานักเรียนลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลัง ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย สถานที่ได้แก่ อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง วัดโบสถ์ วัดเขาเตื่อ และแหล่งเรียนรู้การทำตุ๊กตาหุ่นฟาง จากนั้นนักเรียนบันทึกข้อมูลลงในใบบันทึกความรู้

ขั้นที่ 3 ประเมินผล

6. ครูประเมินผลจากแบบบันทึกความรู้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณ บางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ว่าผู้เรียนมีองค์ความรู้ทางด้าน ประวัติศาสตร์เมืองโบราณบาง

ขั้นที่ 4 ชี้นำไปใช้

7. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละเท่ากันจำนวน 4 กลุ่ม ทำชิ้นงานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง โดยให้นักเรียนใช้วิธีการตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

ขั้นที่ 5 ประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน

8. นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาประวัติศาสตร์ ก่อนการตั้งถิ่นฐานของอาณาจักรสุโขทัย จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลัง จัดทำชิ้นงานและนำผลงานของกลุ่มตนเองไปเผยแพร่

สื่อและแหล่งเรียนรู้/อุปกรณ์

1. ชุดกิจกรรมการผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง
2. แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง ตำบลบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
3. อินเทอร์เน็ต
4. วิดีโอ Youtube

การวัดประเมินผล

1. การสังเกตการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
2. การปฏิบัติกิจกรรม “กิจกรรมการผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง”
3. การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

เกณฑ์การประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์
1. อธิบายความหมายและวิเคราะห์ความสำคัญของการตั้งถิ่นฐานก่อนอาณาจักรสุโขทัย (K)	แบบประเมินใบงาน	ผ่านร้อยละ 80
2. มีทักษะในการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง (P)	แบบประเมินการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์	ผ่านร้อยละ 70
3. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการค้นคว้าหาข้อมูล (A)	แบบสังเกตพฤติกรรม	ผ่านระดับ 2 ขึ้นไป

[illegible]

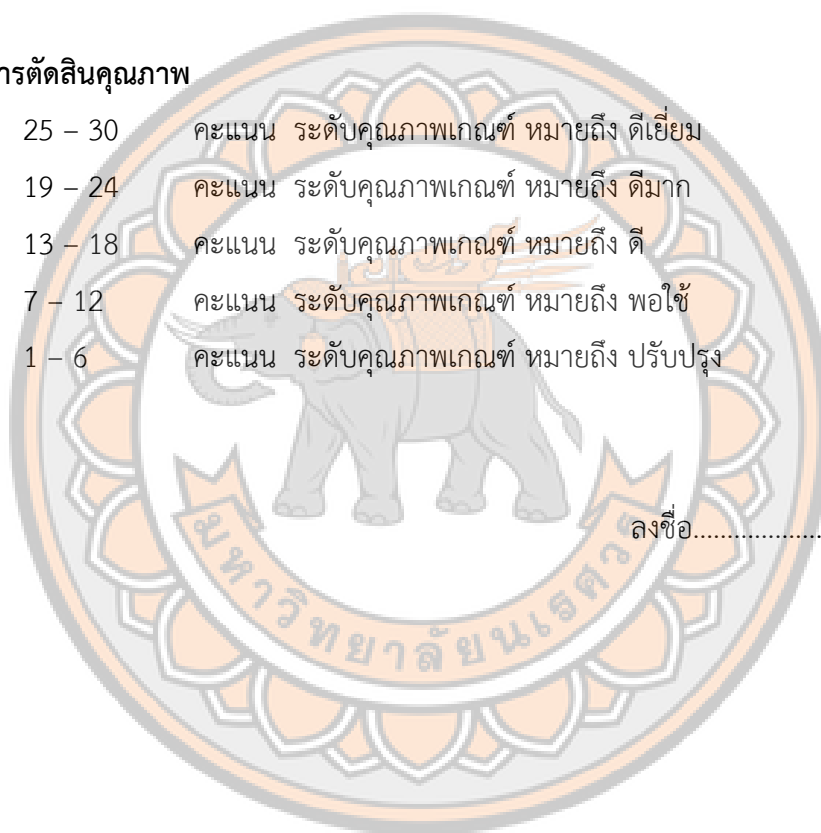
เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ ได้แบ่งเป็นช่วงคะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก	= 5	คะแนน
ดี	= 4	คะแนน
ปานกลาง	= 3	คะแนน
พอใช้	= 2	คะแนน
ปรับปรุง	= 1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

25 – 30	คะแนน ระดับคุณภาพเกณฑ์ หมายถึง ดีเยี่ยม
19 – 24	คะแนน ระดับคุณภาพเกณฑ์ หมายถึง ดีมาก
13 – 18	คะแนน ระดับคุณภาพเกณฑ์ หมายถึง ดี
7 – 12	คะแนน ระดับคุณภาพเกณฑ์ หมายถึง พอใช้
1 – 6	คะแนน ระดับคุณภาพเกณฑ์ หมายถึง ปรับปรุง

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ผลงานกลุ่มที่ 1 การ์ตูน“การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง”
ตอน อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง

ผลงานกลุ่มที่ 2 การ์ตูน“การพจญภัยเมืองโบราณบางขลัง”
ตอน วัดโบสถ์

ผลงานกลุ่มที่ 3 การ์ตูน“การพจญภัยเมืองโบราณบางช้าง”
ตอน วัดเขาเตี้ย

ผลงานกลุ่มที่ 4 การ์ตูน “การผจญภัยเมืองโบราณบางซั้ง”
ตอน ตึกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง

